

1 Corintios

Ja ua rá mudi ra carta bi 'yo'tra Pablo, ngue bi mennba yø 'yεc'εi Corinto.

¹ Nügä drá Pablo, Oja bi 'yεxqui ngue drá representantegä rá Jesucristo. Co 'nεhna mā zi cūh ra Sóstenes 'bucua,

² dadi zenguagä'be'ε to gätho ya o rá 'ye Oja, rá mm̄p'ε ja rá hn̄ini Corinto. Ya yø ja'í'ah̄ Oja ngue guí εc'εih̄ ra Jesucristo. Bi zon'nah̄ Oja ngue guí h̄εmh̄m̄ p'ε ra nts'o. Porque gue'a i ts'ofō gätho yø ja'í εc'εi ra Jesucristo'a ngue dā h̄εp'ε ra nts'o. Nguj̄, ngu m̄i'da yø ja'í, gue'a rá Jesucristo ga øt'e ngue mā Hm̄uh̄.

³ Dí nnegä'be ya ngue nuna Oja mā Papáh̄ co 'nεhna mā Hm̄uh̄ Jesucristo di jap'ah̄ 'nε dā hyut'a ni mm̄ih̄.

-----
⁴ Nügä njandyatho dadi ja mam̄m̄adi Oja conná ngue'ah̄. Porque xandøngu rá njap̄i Oja bi un̄ni te'o gätho ya guí n'yoh̄ ra Jesucristo.

⁵ A nuyá, ngue ya guí n'yoh̄ ra Jesucristo ya, εmm̄εi di jap'ah̄ Oja. Porque xoc'a ni mm̄ih̄ Oja, ngue guí pah̄m̄ xanho hanja rá hyā. 'Nε øt'e ngue guí pad̄i ha gdi japrā hyā guí xih̄m̄ yø ja'í.

⁶ A nuyá, nū te rá hyā dá xi'ah̄ ngue di nja'mø gá 'yεc'εih̄ ra Cristo, gue'a rá hyā bi njap'ε guí 'b̄hm̄'a ya.

7 Janangue nuyá, mente ra pa guí tømhm̩ ngue da ɛp'ɥ ma Hm̩h̩ Jesucristo, ya hinte gadi 'bɛhm̩'a rá njapi Oja di un̩i.

8 Di ha'ah̩ ra ts'ɛdi Oja ngue guí nd̩h̩ xandõho asta guerp'ɥ rá nzɛgui. Porque nnepe ngue hin tema hya da din'nah̩ 'mø ra pa da ɛp'ɥ ma Hm̩h̩ Jesucristo.

9 Nun̩a ma Hm̩h̩ Jesucristo, rá Ts'unt'ɥ Oja. Bi zongah̩ Oja ngue 'dap'ɥ ga n'yoh̩ na. Nu'a ra hya di yarc̩ah̩ Oja ngue di nja, gue'a di nja'a.

-----
10 Ague ma zi cu'ah̩, gue'a ma Hm̩h̩ Jesucristo di 'dac̩a rá ts'ɛdi ngue dí xi'ah̩ na ra hya ja ua. Dí xi'ah̩ ngue h̩nga 'da'a n'nann̩i di n'yo ni hyah̩, sinoque 'dap'ɥ di n'yo ni hyah̩. I jatho ngue da 'da'igu ni n'yomfɛnih̩, da 'da'igu gui 'yøth̩.

11 Dí xi'ah̩ na ra hya na ma zi cu'ah̩, porque nu'ɥ yø mɛni ra Cloé bi xiqui ngue gadi njunth̩.

12 Porque h̩nga n'na hyatho guí mm̩hm̩. I 'b̩ i'da ni n'yoh̩ ngue ɛna: “Nugã dí tennã ra hya mm̩anna Pablo”. M̩'da p'ɥya ɛna: “Nugã dí tennã ra hya mm̩anna Apolos”. M̩'da p'ɥya ɛna: “Nugã dí tennã ra hya mm̩anna Bedu”. M̩'da p'ɥya ɛna: “Nugã dí tennã ra hya mm̩anna Cristo”.

13 A nuyá, xi'a ra Cristo, çua 'bati'da yø 'yɛc'ɛi ngue n'youi'a? A nugã drá Pablo, çua guí ɛhm̩ ngue bi ma ma cuatigã ra pont'i connã ngue'ah̩? çUague gã nxixya 'da'ah̩ ngue gui tennгах̩?

14 Nugã dadi ja mamm̩adi Oja ngue h̩njon dá xixya'ah̩, h̩nda hõndra Crispo 'nɛhra Gayo dá xixyabi.

15 Janangue h̄ingui sā gui 'yεmhm̄u ngue dá xixyabi yø ja'i para ngue dá denngui.

16 Bi zo mā mm̄ui ya ngue r̄a Estéfan̄as co n̄ε'u 'b̄ap'u ja rá ngu'a, xquet'a dá xixyabi. H̄indí pad̄i ngue'mø 'b̄u h̄mi'da yø ja'i dá xixyabi, ogue h̄in'na.

17 Pε r̄a Cristo h̄imb̄i m̄enngui ngue ḡa xixyabi yø ja'i. Sinoque b̄i m̄enngui ngue r̄a hoga 'da'yo hya ḡa xihyø ja'i. Nugã h̄indí mm̄angã yø hya mahotho ḡa nt'øde ngue h̄ontho ḡa nnepe dá 'yεc'ε̄igui yø ja'i te dí m̄m̄a. Sinoque h̄ont'a ja ts'edi ḡa m̄m̄a ngue bi du p'u ja r̄a pont'i r̄a Cristo, gue'a dí m̄man'a.

-----
18 Nuna r̄a hoga 'da'yo hya na, i h̄m̄a ngue bi du p'u ja r̄a pont'i r̄a Cristo ngue bi yan̄j̄m̄. A nu yø ja'i ngue d̄i m'm̄edi, ε̄mb̄i ngue h̄inte d̄i mūui na r̄a hya na. Pε nūj̄m̄ ngue d̄i nyammā teh̄u, n'youi rá ts'edi Oja na r̄a hya na.

19 I mm̄amp'u ja r̄a Macã Libro r̄a hya te b̄i man'Oja ngue ε̄na: “Nu'u yø ja'i ε̄na ngue ja xangu yø mfadi, nugã ḡa udi ngue h̄inte d̄i mūui yø hya pad̄i. Nu r̄a ja'i dá 'yεna ngue r̄a bamhya, d̄i n̄εqui ngue h̄inte d̄i mūui rá hya pad̄i”, ε̄n'Oja.

20 Nua ja r̄a ximh̄ai, i 'b̄ahyø ja'i ε̄na ngue ja yø mfadi. I 'b̄ahyø ja'i ε̄na ngue yø x̄änb̄ate. I 'b̄ahyø ja'i ε̄na ngue yø mb̄adi x̄and̄onho, i pad̄i te gã ja nximh̄ai. Pε nuna Oja i ε̄mb̄i ngue h̄inte d̄i mūui yø mfadi ya yø ja'i ya.

21 Nuna Oja majuan̄i ngue jase rá mfadi. Bi z̄änni ngue nu'a te yø mfadi yø ja'i 'b̄ucua ja r̄a ximh̄ai, h̄inga gue'a ja ngue di fadi te'o Oja'a. Nuna Oja bi z̄änni ngue nu'u yø ja'i dá 'yεc'ε̄i r̄a hoga 'da'yo hya, gue'u d̄i nyanyø te'u. Nuna r̄a 'da'yo hya na, ε̄mbyø

ja'i nu'u hingui ec'ei ra hya, ngue hinte di muui ra hya.

²² Yø judío, i nne ngue 'be da nu yø milagro, ja da 'yec'ei ra hya. A nu yø ja'i hingyø judío, gue'a te yø mfadi yø ja'i 'bucua ja ra ximhäi di ho da 'yøde.

²³ Pε nugähe, nuna ra hya ja ts'editho ga mmangähe, guehna ngue da sihyø ja'i ngue bi du p'u ja ra pont'i ra Cristo na, ngue di hoga ma ts'oquih. Hønt'a dí mmangähe'a. Pε yø judío p'uya, i ena ngue ra 'be'isätho 'mø øhna ra hya na. A nu'u yø ja'i hingyø judío p'uya, embi ngue hinte di muui na ra hya na.

²⁴ Pε nuju, ngue ya dí ec'eih ra Cristo, ngu yø judío, ngu'u hingyø judío, Gä bi zonngah Oja 'nε bi xoga ma n'yomfēnih para ngue ga pahmu ngue ra Cristo haprá ts'edi Oja 'nε haprá mfadi Oja.

²⁵ Nu'a te i du ra Cristo, yø ja'i embi ngue Oja hingui padi te øt'e. Pε Oja i pasε te øt'e. A nu yø ja'i hingui padi hanja'a te øt'Oja. Porque yø ja'i embi ngue hingui nzaqui Oja. Pε Oja mathoguithe ga ndønzahui ngue'a ga nzaqui yø ja'i.

²⁶ Ague ma zi cu'ah, ya guí nnuh te gäma ja'i bi zon'na Oja ngue da 'yec'ei ra Cristo. Zi yohotho bi zo'u yø ja'i t'embí ngue ja yø mfadi, nuya nuu manho yø ja'i ua ja ra ximhäi. Nu'u ja yø cargo ngue nts'at'abi xquet'a zi yohotho bi zofo. Xquet'a zi yohotho bi zo'u yø ja'i ngue hñuc'ei p'u ja yø hñini.

²⁷ A nuyá, Oja bi huanhyø ja'i nu'u hin'y yø mfadi ua ja ra ximhäi para ngue di 'berpabi yø sä'u yø ja'i ena ngue ja yø mfadi. Oja bi huanhyø ja'i nu'u hingui nzaqui yø hya ua ja ra ximhäi para ngue di 'berpabi yø sä'u yø ja'i ena ngue xanzaqui

yø hya.

²⁸ Nuna Oja bi huanhyø ja'i nu'u t'embj ngue hinga njuani ua ja ra ximhai xøque ma høt'e p'u, para ngue da hyεjpabi yø hya'u yø ja'i εna ngue ja yø ts'edi.

²⁹ Janangue nup'u ja rá hmi rá dá Oja ya hinjonni ja'i da zäp'u da 'yεna ngue di 'yεts'i.

³⁰ Nuna Oja, bi 'yøt'e ngue ya man'yohu ra Jesucristo ya. Oja bi ne ngue conná nguehra Cristo dá pahmu hanja na rá hya Oja. A nuyá, ngue conná nguehra Cristo, ya bi hoga ma ts'oquihu. 'Nε go øt'a ra Cristo ngue ya dí ohu rá 'yε Oja. Porque go gue'a ra Cristo bi gurca ma ts'oquihu.

³¹ Ja di nequi ua hanja na ra hya nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ngue εna: “Nu to i nne di 'yεts'i, pe gue da 'yεspabi'a rá Hmu bí 'bu mahεts'i, hingue masque go ra ja'i'a di 'yεts'i”, i εna.

2

¹ Ague ma zi cu'ahu, nu'mø ma magä p'u guí 'buhmu ngue dá xi'ahu rá hya Oja, hindá mangä yø hya ga ya yø ja'i εna ngue yø bamhya. Ni xindá mangä yø hya nu'u mahotho da nt'øde.

² Porque nu'mø ya di 'bucä p'u ha guí 'buhmu, høndä n'na ra hya dá sänni ngue ga xi'ahu. Guehna ra hya na ngue ga mma hanja ngue bi ma ma cuati p'u ja ra pont'i ra Jesucristo.

³ A nu'mø ya di 'bucä p'u ha guí 'buhmu p'uya, gá nuhu ngue hindí ya manzaqui. Sinoque asta dí huaqui, porque dí su ngue hindä bøngmanho ra hya ga mma.

⁴ Nu'mø mā xi'ah_u nā rā hyā nā, hīndā māngä'ü yø hyā māhotho dā nt'øde ngue mā mfaðise, para ngue di thap'a nī mm_uih_u. Sinoque nūya yø hyā dá xi'ah_u, guesε rā Espíritu Santo i ja rá ts'edi ngue bi xoc'a nī mm_uih_u para ngue dā ðinnī n'yomfēñih_u xanho hanja nā rā hyā nā.

⁵ Janangue nūnā nī nt'εc'ēih_u ja ya, guehna Oja jase rá ts'edi bi the nā rā hyā nā. Hīngā guerp'ü ja yø hyā yø ja'ī nū'ü εnā ngue yø bamhya bi the nā rā hyā nā.

-----
⁶ Pε nup'ü 'b_uhyø ja'ī ngue ya xā nzehyø nt'εc'ēi, guehya dí xicā rā hyā nū'a majuanī ngue di gohi ngue yø bamhya yø ja'ī. Pε nūnā rā hyā nā, hīngā guehna rā hyā pa'ü yø ja'ī εnā ngue yø bamhya 'b_ucua ja rā ximhäi yø hyā nā. Nī xīngā gue'a te rā hyā pa'ü yø ja'ī ðī mānda ua ja rā ximhäi yø hyā nā. Porque nū te rā hyā pa'ü, dā thotho'a.

⁷ A nūnā rā hyā ngue majuanī di gohi ngue yø bamhya yø ja'ī, guehna rá hyā Oja dí mmāngä nā. Nu'mø yø pa xā thogui, nū yø ja'ī mī 'b_ucua ja rā ximhäi hīmbī baðī hanja nā rā hyā nā. Hante ngue di hocra ximhäi Oja, ya xi zänni te 'bε'a ðī njam'mεfa ngue ha ðī njap'ü ðī nyamma teh_u.

⁸ Nu'ü yø ts'ut'abi ua ja rā ximhäi, hīnjombī n'yo yø mm_ui ngue xta mbadi hanja nā rā hyā nā. Porque nu'mø ngue xta ndīnyø mm_ui yø ja'ī hanja nā rā hyā nā, nūnā mā Hm_uh_u Jesucristo maguesε, ya hīnxta mma mā cuati rā pont'ī 'mø.

⁹ Bi nja tengutho rā hyā mmamp'ü ja rā Macā Li-bro ngue εnā: “Nūnā Oja, ya xā nzänni te dā japyø ja'ī nū'ü ðī maðī. Guehna rá njapī Oja hījonni ja'ī

di pøni ngue di p̄adi hanja na. Porque h̄injam'mø 'be bi nja'a te m̄i ja ngue da 'yøt'Oja”.

10 Pε Oja bá p̄enngah̄u ra Esp̄iritu Santo, gue'a bi 'yøt'e ngue bi d̄inma mm̄uih̄u hanja na ra h̄ya na. Porque ra Esp̄iritu Santo i p̄adi ḡätho'a te rá n'yomf̄eni Oja'a.

11 Nú n'na ra ja'i ya, h̄injongui p̄arpi te ja rá n'yomf̄eni. Høns̄e ra ja'i p̄as̄e te mb̄emp'̄u ja rá n'yomf̄eni. Xquet'a njarb̄utho Oja ya, h̄injonni ja'i da z̄ä da b̄adi te ja rá n'yomf̄eni Oja. Sinoque høns̄e ra Esp̄iritu Santo i p̄adi x̄anho te ja rá n'yomf̄eni Oja.

12 Jan̄angue nūj̄u, h̄inga gue'̄u yø h̄ya yø bam̄hya 'b̄ucua ja ra x̄imhäi na ra h̄ya dí pah̄mu. Oja'a bá p̄enngah̄u ra Esp̄iritu Santo ngue ḡda pah̄mu hanja na ra njapi Oja di 'dacj̄u.

13 Jan̄angue nūna ra h̄ya dí mm̄anya, h̄inga gue-hya yø h̄ya ngue ma n'yomf̄enis̄e dí mma, sinoque ra Esp̄iritu Santo i x̄ännga ra h̄ya dí x̄ihyø ja'i nūya n'youi ra Esp̄iritu Santo.

14 Pε yø ja'i h̄ingui n'youi ra Esp̄iritu Santo h̄ingui sä da d̄inyø mm̄ai hanja na ra h̄ya x̄änngah̄u ra Esp̄iritu Santo. Embi ngue h̄ingrá bam̄hya ra ja'i mm̄anna ra h̄ya na. H̄ingui p̄adi hanja, porque h̄ingui n'youi ra Esp̄iritu Santo.

15 A nū yø ja'i n'youi ra Esp̄iritu Santo i sä hacra güenda x̄andønho hanja na ra h̄ya na. 'Nε h̄ingui sä to da 'ȳembi ngue h̄inga gue'a te ra h̄ya i mma.

16 Porque nt'ot'i p'̄u ja ra Maçã Libro ra h̄ya ngue ɛna: “¿Te'o ni ja'i da z̄ä da barpabi rá n'yomf̄eni'a ma Hm̄uh̄u? ¿Te'o da 'ȳena ngue bi m'm̄uhrá x̄ännbate Oja ngue bi x̄änb̄i te øt'e?” Pε

n_uj_u, r_a Espíritu Santo'a dí n'yoh_u, 'n_ε gue'a r_a Espíritu Santo øt'e ngue dí t_imh_m zits'ü hanja rá n'yomf_εn_i r_a Cristo.

3

¹ Ague m_a zi c_u'ah_u, n_u'mø dámba m'm_ucä p'_u guí 'b_uhm_u, n_ugä h_indá x_i'ah_u yø hya n_u'ü dí xicä yø 'y_εc'ε_i ya n'yoi r_a Espíritu Santo. Sinoque dá x_i'ah_u r_a hya h_ingu_i h_εnn_i gdi p_ahm_u. Porque guí 'b_uhm_u tengutho yø b_as_i ngue zits'ütho t_inn_i mm_ui_h hanja rá hya r_a Cristo.

² Dá xän'n_ah_u yø hya h_ingu_i h_εnn_i gdi p_ahm_u. Tengutho n'na r_a b_as_i 'mø sidra x_i'ba, h_ing_ra h_mε m_a t'_unn_i d_a zi, dá ja'ah_u p'_u. Porque h_imb_i zä x_ta nd_inn_i mm_ui_h hanja ya yø hya x_anh_εnn_i. Asta n_i x_inga guedya di t_intho n_i mm_ui_h hanja r_a hya ya.

³ Porque tobe guí øthoh_u tengutho g_a 'b_u hm_i'da yø ja'í. Tobe gyø z_εyathoh_u. Tobe gyø 'yøt'i s_uithoh_u. Tobe h_ing_a 'da'ig_u r_a hya guí mm_ahm_u. Tobe guí øthoh_u tengutho øtyø ja'í n_u'ü h_ingu_i p_a Oja.

⁴ Porque n_u 'da'ah_u, guí εm'mø gui y_ah_u: “N_ugä dí t_εnnä r_a hya mm_annä Pablo”. M_i'da p'_uya εn_a: “N_ugä dí t_εnnä r_a hya mm_annä Apolos”. Jan_angue ja d_i n_εqu_i p'_uya ngue guí øthoh_u tengutho øtyø ja'í 'b_ucua ja r_a x_im_häi.

⁵ N_ugä dr_a Pablo, con_na Apolos, ¿ten_i 'b_ε'a goma ts'edi jagä'be ngue go t_εnn_g'be yø ja'í? A n_ugä'be yø m_εfithogä'be Oja. Høntho dá øt'ä'be r_a 'b_εfi ngue g_a 'y_εc'ε_ih_u r_a Hm_u Jesucristo. P_ε n'na ngu n'nagä'be, n_u'a te r_a 'b_εfi bi 'dacä'be Oja, gue'a dí øt'ä'be'a.

6 Nuna ra hya dá xi'ah_u, tengutho n'na ra hmudä 'mø bi thuh_u, njarb_utho na. Nu ra Apolos, go bi xinthe'a. Pe gue'a Oja di tetra hmudä.

7 Janangue nuyá, ngu'a tu ra hmudä, ngu'a xinthe, h_{in}jongui tate. Go gue'a Oja i tate, porque go øt'e ngue i te ra hmudä'a.

8 A nu'_u tuh_{ra} hmudä, 'nɛ'_u xinthe, 'da'igu yø hya. Pe n'na ngu n'na ya, nu'a te ra 'bɛfi bi 'yøt'e, Oja da gut'i.

9 A nugä'be, yø mɛfithogä'be Oja. A nu'ah_u, ni mmaih_u p'_u bi ma nthuh_u ra hmudä, gue'ah_u i nnøpa hua_{hi} Oja.

I ja man'na ra hya ya. Nuna Oja, tengutho 'mø ngue bi d_u'mi bi hyø'a n'na ra ngu p'_u guí 'b_uhm_u.

10 A nugä p'_uya, tengutho n'na ra gado. Nuna Oja bi 'yøt'e ngue dá d_u'mä ra 'bɛfi. A nu mi'da yø xännbate p'_uya, tengutho 'mø dadi tetra jado'_u. Pe n'na ngu n'na yø gado di sigue ra 'bɛfi, i ja ngue da mädi xandønho, h_{in}ha di dunna ngu.

11 Nuna te ra hya bi ma ma d_u'mi ngue bi si'ah_u hanja ra Jesucristo, guehna ra hya bi nøpa do p'_u ha brá fuh_{ra} ngu na. H_{in}gui sä ngue da ma mad_u'mi rá 'bɛfi Oja m_{en}te h_{in}gui hma hanja'a ra Jesucristo.

12 Pe nuyá, xangu yø do i ja ngue di usa'_u to di sigue ra 'bɛfi ngue høn_nigu. Nu 'da yø mɛfi, da japrä do ngue ra oro p'_u ja ra ngu. Nu mi'da yø mɛfi, da japrä do ngue ra t'axi. Mi'da yø mɛfi, da japyø do ngue mazihotho gui nɛqui. A nu mi'da yø mɛfi, yø za da japrä ngu. Mi'da yø mɛfi, da japyø paxi ra ngu. Mi'da yø mɛfi, yø xanza da japrä ngu.

13 Pe n'na ngu n'na yø mɛfi, nu'a te ra 'bɛfi bi

hoqui, nu'mø ra pa dani thaxra güenda, ja da fadi xanho p'uya ngue'mø xanho ra 'befi bi hoqui, ogue hin'na. Porque nu'a ra pa'a, ra sibi di nja. Nu'a ra sibi p'uya, ja di nequi p'ua te ga nho ra 'befi bi hoqui n'na ngu n'na yø hyønnigu.

¹⁴ A nu ra hyønnigu ngue hīndi nzø'a te bi jpra ngu, ya da hyanna nzābi.

¹⁵ Pe nu ra hyønnigu ngue bi nzø'a te bi jpra ngu, ya di m'mε'a te ra 'befi bi hoqui. Hønsε ra hyønnigu di nyanna te, tengutho 'mø ngue bá pongra ndate n'na ra ja'i p'ua ja ra ndate sibi.

¹⁶ ¿Ua hinguī pahmε ngue gātho'ahε, i nnøpa nija Oja hapε 'bεhra Espiritu Santo? Porque ra Espiritu Santo ya guī n'yohε'a ya.

¹⁷ Nu'mø ngue to di ts'onnbabi rá nija Oja, Oja di castiga ra ja'i. Porque rá nija Oja xandaxqui'a. Janangue nu ra xānnbate ngue di ts'onnbabi rá 'befi Oja p'ua guī 'bεhmε, da ma ra castigo.

¹⁸ Hinguī sā ga här'ma mmēi, ga εna ngue di pasεhε hanja ra hya. Madague'a εn'i'da yø ja'i ngue xangu yø mfadi i ja, pe nuya yø ja'i ya, jatho ngue da 'yøt'e tengutho 'mø ngue hīnte di padi. Ja da dimp'ua xanho rá mmēi ra ja'i ha rá nja na ra hya majuanī di nja rá mfadi.

¹⁹ Porque nuya yø ja'i 'bεcua ja ra ximhäi, ngue hinguī pa Oja, nup'ua ja rá hmi rá dā Oja hīnte di muui yø mfadi ya yø ja'i ya. I mmamp'ua ja ra Maça Libro ra hya ngue εna: “Nuna Oja, i øt'e ngue nuna ra ja'i εna ngue bi dīnsε rá mmēi na ra hya padi, nuna ra hya bi dīnna ja'i, hīn tema nho da 'yørpabi”.

²⁰ I nt'ot'i p'ua ja ra Maça Libro man'na ra hya

ngue ɛna: “Nu yø ja'i ɛna ngue ja yø mfadi, pɛ Oja p̄arpabi yø n'yomfɛni yø ja'i ngue nuya yø hya p̄ahyø ja'i h̄inte di muui”.

²¹ Janangue nuyá, nu'ɛ yø ja'i guí ɛmhmɛ ngue ja yø mfadi ngue yø bamhya, 'yo sä guí ɛspahɛ ngue da guehya guí huanhni ndana guí tɛnhnɛ ya. Porque gätho yø xänbäte, gätho'a te ja nximhäi, gätho Oja bá sänni ngue i ja para ngue da 'yøt'ahɛ rã nho.

²² Nügä drá Pablo, rã Apolos, rã Bɛdu, dí 'bucähe ngue gä fäxähe. A nuyá, nu te gä bá sän'Oja ngue ja ua ja rã ximhäi, i ja ma tehɛ, i ja rã ndate, nu te gä dí nnuhɛ ngue ja rã pa dí 'buhmɛ ya, da gue'a te gä nnuhɛ rã pa di 'yɛp'ɛ, nu te gätho dí nnuhɛ ya, gä nja yø cosa ngue da 'yørcahɛ rã nho.

²³ A nuju ya, ma gä ørpahɛ rá pähä rã Cristo. Rã Cristo p'ɛya, i ørpabi rá pähä Oja.

4

¹ A nuyá, dami 'yø'ni güendahɛ ngue yø mɛfithogähe rã Cristo. Bá ɛxcähe ngue nuna rá hya Oja h̄inguí fadi hanja, gä xänbähe yø ja'i hanja nã rã hya nã.

² Guí pahmɛ ngue n'na rã mɛfi 'mø bi ndäpa n'na rã 'bɛfi, nu'a rã 'bɛfi sifi ngue da 'yøt'e i ja ts'editho ngue da 'yøt'e.

³ A nugui, ¿te'o da zä da hyasca rã güenda ngue'mø xanho te dí øt'e, ogue h̄in'na? Dí haxä njuani ngue h̄inga gue'a ni 'bɛfi'hɛ'a ngue guí hyascahɛ rã güenda. 'Nɛ h̄injonni ja'i da zä ngue da hyascagui rã güenda ngue'mø gue'a dí øt'e ogue

h̄in'na. Ni x̄inga gueque dí h̄axa n̄juani ngue'mø gue'a te dí øt'e ogue h̄in'na.

⁴ Nup'ua nná b̄engä'a te dí øt'e, dí ena ngue ya gue'a te nná 'yo ya. Pε h̄ingue masque dí ena ngue h̄in'yua mā ts'oqui. A nuyá, nu'a ja ngue da hyasca ra güenda te dí øt'e, guesε Oja da hyasca ra güenda.

⁵ A nuyá, 'yo to sä guí haspahua ra güenda m̄ente tobe h̄ingui s̄onna pa da ep'ua mā Hmuhua Jesucristo. Nu'a go da hyaxra güenda'a, ndana ra ja'i x̄anho te xa 'yøt'e, ndana ra ja'i h̄ingui ho te xa 'yøt'e. Nu'a go pa'a te mb̄emp'ua ja yø n'yomf̄eni n'na ngu n'na yø ja'i. Nu'a te da d̄innbab̄i Oja n'na ngu n'na yø ja'i, gue'a ra njut'i d̄i nja'a.

⁶ Ague mā zi cū'ahua, ya dá xi'ahua ya yø hya dá hyεqui ngue ra 'b̄efi dí øt'e, da guehra 'b̄efi øtra Apolos. Nguna ra hya dá xi'ahua, n'namhma ngue guí pahmua ngue nu'a te mmamp'ua ja ra Maca Libro, 'yo guí f̄esthohua. Porque gátho d̄i m̄ui yø x̄ännbate, h̄ingui ho guí 'yεspahua 'da yø x̄ännbate, x̄ingui 'yεmhmua ngue h̄inte d̄i m̄ui m̄i'da yø x̄ännbate.

⁷ Xiya, ¿te'o bi xi'ahua ya ngue man'na tate x̄anho'ahua ngue m̄i'da yø ja'i? ¿Ndana ra hya guí timhmua ya ngue h̄inda gue'a Oja bi 'da'ahua ra hya ya? A nuyá, xi'mø ngue Oja bi 'yøt'e ngue gá pahmua ra hya guí pahmua ya, ¿hanja ngue gadi 'yεx̄hua co nu'a te ra hya guí pahmua ya 'mø, εntho xøga x̄äsehua ra hya p'ua gn̄i b̄emhmua ya?

⁸ Nup'ua gn̄i b̄emhmua ya, ngue ya gá pahmua hanja na ra hya na, guí ena ngue ya h̄inte gadi 'b̄εhmua ya. Guí 'b̄ua mmanhohua p'ua gn̄i b̄emhmua ya, εntho guí ndast'abihua p'ua ga mbøn'a te guí øthua ya. Nugähe p'uya, guí enje n'na nguadi tengutho 'mø ngue

h̄inte dadi m̄ugähe. Nuḥma 'mø majuaṇi ngue gdi ndast'abi, gadi māndah̄ ndap'ḥ bi zä. 'N̄cähe dí jats'ḥ mā cargogähe 'mø ngue'a te ra 'b̄efi gdi p̄ehm̄.

⁹ Nup'ḥ ga mbøn'a te t'ørcähe ngue yø represen-
tantegähe ra Cristo, ɛna gue xøgue ga 'yøt'a Oja'a
ngue ga m'm̄efathogähe. Dí 'b̄ucähe tengutho 'mø
ngue yø ofädi xa ts'ännbi ngue da tho, di njagähe
p'ḥ. Di m̄peti yø ja'i ngue da nu te ga thohme. Ngu
yø anx̄e, ngu yø ja'i da nutho te ga thohme.

¹⁰ A nugähe, i t'ɛnje ngue dyø 'yamm̄igähe
ngue rá hya ra Cristo di mm̄amhme. P̄e nu'ah̄
p'ḥya, nup'ḥ gni b̄emhm̄, nu'a rá hya ra Cristo ya
guí t̄in̄s̄eh̄ xand̄onho hanja ra hya. P̄e nugähe
dí ɛngähe ngue h̄indi ya man̄zaquigähe. A
nu'ah̄ p'ḥya, guí ɛmhm̄ ngue xanzaqui te guí
mm̄amh̄m̄. M̄ente thenngähe yø ja'i, a nu'ah̄
p'ḥya i h̄nu mānsu'ah̄.

¹¹ Nu'mø yø pa xathogui, xtá sähe ra n'ḥ ngue
h̄in'ȳ te ga sihe. Asta guehya, dí sähe ra n'ḥ
ra th̄uh̄. Ja'mø dí t̄uthegähe, ogue h̄in'ȳ te ga
hegähe. Ja'mø di ɛnje yø ja'i ngue p̄egbahe. N̄i
x̄ingra ngu di ja ngue hap̄ ga m'm̄uhme.

¹² Dadi n'ḥni dadi m̄p̄efi conma 'ȳehe. I sanje yø
ja'i, p̄e nugähe p'ḥya dí äpähe Oja ngue di japi te'o
sanje. I mb̄ɛngähe xan'ḥ yø ja'i, p̄e dí setähe.

¹³ I nnø man'ḥje p'ḥ ha ya yø ja'i. P̄e nugähe dí
tham̄anhotho gähe. I nnu häigähe yø ja'i, ɛnje p'ḥ
tengutho 'mø ngue n'na ra cosa ya xa h̄orb̄ yø ja'i,
ya h̄inte di muui. Nguna bi 'yørcähe yø ja'i, asta
guetya njarb̄atho.

¹⁴ Nuna ra hya dá cuatä ua ja ra s̄cua ja ua,

hĩndá cuatä nā rā hyā nā ngue gadi 'bet'a nĩ sähũ. Sinoque dadi 'da'ahũ n'na rā consejo tengutho 'mø ngue mā basi'ahũ.

15 Madague'a gui 'yēnā ngue di 'bũ'i 'det'a mahuañi nĩ xännbatehũ ngue di xän'nahũ hanja rá hyā rā Cristo, pē nügä go nĩ papágahũ. Porque go rá mudi dá xän'nahũ rā hoga 'da'yo hyā, janāngue bĩ njap'ũ ngue guí εc'εihũ rā Cristo ya.

16 A nuyá, ya gá nuhũ te dá øt'ä p'ũ guí 'bũhmũ, gue'a dí xi'ahũ guí 'yøthũ'a ya.

17 Janāngue dí øt'ä p'ũ nā rā Timoteo ngue da xi'ahũ te ja ngue gdi n'yohũ. Nuná, dadi mādi tengutho 'mø ngue mā ts'ant'ũ, porque dí padi ngue εc'εi xanho rā Jesucristo. Nu'a te nná 'yogä ya ngue dí tennä rā Jesucristo, go da xi'ahũ hanja nā. Tengutho rā hyā dí xännba yø 'yεc'εi di mpeti ndap'ũ bi zä, da ngut'atho da xi'ahũ naya.

18 Nu'ũ nĩ xännbatehũ p'ũ ha guí 'bũhmũ, i 'bũp'ũ 'da ngue di 'yets'i, εnā ngue yø bamhyā. Nup'ũ gā mbεnĩ, εnā ngue gā sũ gā mmagäp'ũ ngue gā ma nyahũ.

19 Pē da ne Oja ngue ya hĩnda ya'atho gā mmagä p'ũ gā ma nyahũ. Gā nnügä p'ũya tegue ngu da 'yøt'ũ di 'yεxpũ guí 'bũhmũ. Ya gā nnügä 'mø ngue majuanĩ øt'a te rā hyā i mma, hĩngra hyatho i mma.

20 Porque nu'ũ yø ja'i ngue ørpabi rá 'befi Oja, hĩngra hyatho mman'ũ, sinoque hā rā ts'edi ngue øt'a te rā hyā i mma.

21 Xiya, ¿dana guí nne gui 'yøthũ ya? Guí nne gui sigue te guí øthũ para ngue gā sũ'ahũ 'mø dá magä p'ũ, ¿uague guí nne gui n'yo manhohũ para ngue mahotho gda zo'ahũ 'mø dá magä p'ũ?

5

¹ A nuyá, ndap'ɥ bi zä i hma te 'bɛ'a bi 'yøt'a n'na mā cūhɥ p'ɥ ha guí 'bɥhmɥ, ngue ya 'bɥhmī rá hømme. Nuna ra ts'oqui na p'ɥya, guehna tate xants'o, conque guí nnuhɥ ngue nu'ɥ yø ja'i hinguí pa Oja, hinguí øt'e tengü na ra hya na.

² 'Nɛ tobe gadi 'yɛxpɥ gui yahɥ ngue guí ɛna ya gä gue'a te guí øthɥ. A nuyá, ngue nguna ra hya bi nja, i jatho ngue guí m'mɥ ndummeihɥ. A nuna ra n'yohɥ bi 'yø'na ra ts'oqui na, dami hyømhmɥ thi p'ɥ ha gadi mpetihɥ na.

³ Madague'a ngue hindí 'bucä p'ɥ ha guí 'bɥhmɥ, pɛ nu'mø dá bɛn'ahɥ ɛntho ya xti 'bucä p'ɥ ngue ga haspa ra güenda na ra n'yohɥ bi 'yøtra ts'oqui.

⁴ A nuyá, dami mpetihɥ ya, dami 'yøthɥ'a te nnu manho mā Hmuɥ Jesucristo. Nup'ɥ ha guí mpetihɥ, gui 'yø'ni güendahɥ ngue dí 'bucä p'ɥ. Da gue'a mā Hmuɥ Jesucristo guí pahmɥ ngue di m'map'ɥ'a ngue da xän'nahɥ'a te ja ngue gui 'yøthɥ.

⁵ Nu'a ra n'yohɥ bi 'yøtra ts'oqui, dami hyømhmɥ thi p'ɥ guí 'bɥhmɥ, di map'ɥ 'bɥhyø ja'i di manda ra zithu, ja da säp'ɥ ra n'ɥ rá do'yo. Xamhmatho ngue di nyanna te 'mø ra pa da ɛp'ɥ ra Hmu Jesús.

⁶ Nu'a te ra hya guí øthɥ, ya hinguí sä nimantho sä gui 'yɛts'i ngue gui 'yɛna gä gue'a te gni 'yohɥ. ¿Ua hinguí pahmɥ ngue co zits'ɥ ra íxi, di ixqui gä ra jani?

⁷ Janangue nuyá, dami hyømhmɥ thi'a ra n'yohɥ bi 'yøtra ts'oqui ya, n'namhma ngue hindí ts'om mi'da yø ja'i. Porque tobe hindí nts'onnyø n'yomfɛni yø ja'i ya. Ra Cristo ya bi tho ngue bi

hoga mā ts'oquih_u, bi gohi tengutho ra 'bøt'e ja'mø ra ngo ngue ra Pascua.

⁸ Janangue jatho ngue majuan_i gui hyehm_u p'u ra nts'o, gátho da gue'a ra nho gdi n'yoh_u.

⁹ Nu'a ra carta dá pen'nah_u m'met'o, dá xi'ah_u te ja ngue gui 'yøth_u, ngue 'yo gadi nuans_u yø 'yots'om'mäi.

¹⁰ Pe nugä hind_i en'ah_u ngue ya hingui sä gui ntøth_u yø 'yots'om'mäi 'bucua ja ra ximhäi. Ogue ya hingui sä gui ntøth_u yø ja'i høndyø mēnyu di xandi, ogue yø bε, ogue thanne yø dahmu. Nu'mø ngue da gue'a gdi xi'ah_u'a, ya nneto ngue gui pømh_u ua ja ra ximhäi 'mø. Pe nja ngue hinga gue'a dí mmangä'a.

¹¹ A nuna ra hya dá ne ga xi'ah_u ya, 'yo nimantho gadi nsixui' u sä ena ngue gadi ncuh_u, 'nε yø 'yots'om'mäi, ogue høndyø mēnyu di xandi, ogue thanne yø dahmu, ogue yø fehni, ogue yø iti, ogue yø bε. Nuyá, guehya ni xinga gue'a di sä ngue 'dap' u gui nsimhmεh_u ya.

¹²⁻¹³ Porque nu' u yø ja'i hinga n'yoh_u, hingo di tocagui ga haspa ra güenda. Guesε Oja da haspa ra güenda ya dí xi'ah_u. Pe nup' u ha gadi mpetih_u, dami hyaxh_u ra güenda te ga 'yo yø 'yεc'ei. Janangue nugä dí xi'ah_u ngue nuna ra n'yoh_u bi 'yøtra ts'oqui, dami hyømh_u thi na.

6

¹ A nuyá, nu'mø 'bøhyø 'yεc'ei ja ngue di yaprá mmi'yεc'eiui, 'yo di thop' u 'bøhra ts'ut'abi hinga 'yεc'ei. Da zä di map' u 'bøyø mmi'yεc'eiui, da xifi ngue di hojpi tema hya hēmbi.

² ¿Ua hinguí pahm̄u ngue nu'̄u yø ja'̄i Oja, gue'̄u da hyaspā ra güenda yø ja'̄i 'bucua ja ra ximhäi'̄u? Xi'mø ja ngue ga haspah̄u ra güenda yø ja'̄i 'bucua ja ra ximhäi, xi ra asunto zits'̄utho guí hēmph̄u, ¿ua hindā zä guí xihnī mmi'yēc'̄eīh̄u ngue di hoqui?

³ Conque astā yø anx̄e Oja ga haspah̄u ra güenda. Janangue gomā gue'ā n'na ra asunto zits'̄utho di hēmseh̄u ngue hindā zä ga hocj̄u.

⁴ Xi'mø hinguí padī ha gdi hocj̄u n'na ra asunto 'mø guí hēmph̄u, ¿ua sä ngue gue'̄u yø ja'̄i hingyø 'yēc'̄eī di hoc'ā nī asuntoh̄u 'mø?

⁵ Dí xi'ah̄u nā ra hyā nā n'namhmā ngue guí pēs'nī sāh̄u. Xip'̄u ha guí 'būhm̄u, ¿ua xingā n'na nc'̄eī nī n'yoh̄u ngue di padī di hocā n'na ra asunto 'mø ja te hēmyø cu?

⁶ ¿Hanja ngue nup'̄u 'būhrā ts'ut'abi hingrā 'yēc'̄eī, ja nī map'̄u yø 'yēc'̄eī ngue di yaprá mmi'yēc'̄eīui?

⁷ A nuyá, nu'ā te ra njunt'̄i guí øth̄u, ja di nēqui p'̄uya ngue gadi 'bēhm̄u ra hyā. ¿Hanja ngue nu'mø hingā gue'ā t'øt'ah̄u, hinguí hāt'i guí seth̄u? ¿Hanja ngue hin̄ gadi n'un̄i dā fē'ah̄u, xøgue mađi zits'̄u te guí nne guí 'bēhm̄u?

⁸ Conque xquet'ā guí njah̄u p'̄u ngue hinguí ho te guí øth̄u, astā nī mmi'yēc'̄eīui guí pēh̄u.

⁹ 'Yo gyø thätih̄u. Guí pahm̄u ngue nu'̄u yø ja'̄i xants'o te øt'e, hindā yarb̄u ha di manda Oja'̄u. Hindā yarb̄u yø 'yots'om'mäi. Hindā yarb̄u ya yø n'yoh̄u ørpe tengutho 'mø drā xisu yø mm̄in'yoh̄ui. Hindā yarb̄u ya yø ja'̄i thanne yø dahm̄u.

¹⁰ Hindā yarb̄u yø bē. Hindā yarb̄u ya yø ja'̄i hønthō ī nne ngue di xandī te pets'i. Hindā yarb̄u

yø iti. Hinda yarbua yø zate. Hinda yarbua corpa ra 'yu yø mmic'eiui ngue pɛ.

11 Nuya yø hya dí xi'ahua ya, ya xcá njap'ua 'da'ahua ya. Pɛ nuyá, ya bi ma mahojpi'ahua. Ya yø ja'i'ahua Oja ya, ngue gá 'yɛcɛihua'a ra Hmu Jesús. Ya guí n'yohua ra Espiritu Santo bá pen'nahua Oja ya.

-----
12 Ya hinda mandagahua ra ley ga 'yo yø judío ya. Ya sä ga øthua te dí nnehua ya. Pɛ ma ga samma mmaihua ngue hinga øthua'a te hinni 'yup'ua ga øthua.

13 Majuaní'a te ra hya i hma ngue nu te si ra ja'i, rá mmui ni ma. A nu rá mmui ra ja'i p'uya, ga nja'a ngue ja da mɛspua'a te si. Pɛ nuya yoho yø hya ya, Oja da 'yøt'e ngue di njap'ua rá nzequi ya. Pɛ hinguí sä ga emhuma ngue ga nja ma do'yohua ngue ra 'yots'om'mái. Sinoque rá do'yo ra ja'i, ga nja na para ngue da 'yørpabi rá 'bɛfi ra Hmu. A nu'a ra Hmu p'uya, di hatra ts'edi ma do'yohua.

14 Nuna Oja bi japi ngue bi bɛnnate ra Hmu Jesucristo p'ua ha bi t'águi. Xquet'a di jaju p'uya, ja rá ts'edi ngue da 'yøt'e ngue ga bɛnnatehua.

15 ¿Ua hinguí pahma ngue nu ma do'yohua, i nnøpe ngue rá do'yo ra Cristo? ¿Ua da zä ga hajpahua n'na parte rá do'yo ra Cristo ngue di mpɛnhui rá do'yo n'na ra xisu ngue ra 'yots'om'mái? Nu'a, hinguí sä'a.

16 Guí pahma ngue n'na ra n'yohua 'mø bi mɛ n'na ra xisu ngue ra 'yots'om'mái, nuya yo nc'ei ya, ɛntho n'na nc'ei tho, porque n'nat'a ra te comhmi. Int'ot'i p'ua ja ra Maca Libro ra hya ngue ɛna: “Nu'ua yo nc'ei di mpɛnhui, i cohi ngue n'nat'a yø do'yo, porque i comnda ra te”.

17 A nuyá, nu rā ja'i di mpɛnhui rā Hmu Jesús, i cohi tengutho 'mø n'na nc'ɛitho.

18 'Yo gui 'yots'om'mäih. I ja xangu mi'da yø ts'oqui øtyø ja'i, pɛ nu rā ja'i ngue 'yots'om'mäi, rá do'yosɛ di ts'onj.

19 ¿Ua hinguí pahmɛ ngue nu mā do'yohɛ, gue'a nnøpā nija rā Espíritu Santo'a? Porque Oja bá pɛnhnā Espíritu Santo ngue di m'məp'ɛ ja mā mmäih. A nuyá, ya hin dadi mmandasɛhɛ ya.

20 Porque ya dí ohɛ rá 'yɛ Oja ya ngue bi gurca mā ts'oquih. Janangue nuyá, jatho ngue ga ørpahɛ rá pähä Oja conmā do'yohɛ 'nɛ conmā n'yomfɛnih. Porque ya rá mmetigahɛ Oja.

7

1 Nunā man'na rā hyā guí ännghɛ ya, dí nne ga xi'ahɛ hanja. Nu rā ja'i ngue hinguí nne di nthatj, ya xanho ngue'mø hĩndj nthatj.

2 Pɛ i fadi ngue ndap'ɛ bi zä ɛmmɛj 'yots'om'mäi yø ja'i. Janangue man'na xanho ngue rā n'yohɛ di m'məhrá xisu. Rā xisu p'ɛya, di m'məhrá ndø.

3 Nu rā n'yohɛ i jatho ngue di m'məhmj xanho rá xisu. Ximmangu rā xisu, i jatho ngue di m'məhmj xanho rá ndø.

4 Nu rā xisu ngue ya o rá 'yɛ rá ndø, da 'yørpabi rá pähä rá ndø. A nu rā n'yohɛ ngue ya o rá 'yɛ rá xisu, da 'yørpabi rá pähä rá xisu.

5 Nu'mø ja rá pähä rā n'yohɛ, 'yo di ɛnnā xisu ngue hĩnda zä. Nu'mø ja rá pähä rā xisu, 'yo di ɛnnā n'yohɛ ngue hĩnda zä. A nu'mø ja ngue da 'yøtyø mhmat'Oja, man'na xanho da gohra cohi ngue hĩnda dährá xisu rā n'yohɛ njammj pa.

M'mεfa p'uya, ya di siguetho tengutho m'mεt'o. A nu'mø hĩndi siguetho tengutho m'mεt'o, nu'a hĩndi hyāti da zamyø mm̄ai, ra zithu p'uya da japi ngue da 'yøtra ts'oqui n'nanni.

⁶ Nuna ra hya ja ua dí xi'ah̄, høntho dí xi'ah̄ ngue da zã dĩ nthatra ja'i. Pε nugã hĩn dadi mandagã ngue xøgue di ja ts'editho dĩ nthatra ja'i.

⁷ Dí εnsegã ngue xanho 'mø ngue gãtho'ah̄ gui 'yøth̄ tengutho dí øt'ã ngue hĩn dadi nthati. Pε nuna Oja, gã go bi sãnnbi n'na ngu n'na yø ja'i te da zã da 'yøt'e. 'Bahyø ja'i ngue dĩ nthati, 'bahyø ja'i hĩndi nthati.

⁸ Nugã dí xihyø ja'i nu'ũ tobe hĩndi nthati, da guehyø 'danxu, nu to hĩndi nthati tengutho dí øt'ã ngue hĩn dadi nthati, ya xanho.

⁹ Pε nu ra ja'i εna ngue hĩnda zã dĩ m'm̄σε, man'na xanho ngue dĩ nthati, hĩnda gue'a ngue ja di undrá mm̄ai ngue hĩndi nthati.

¹⁰ Nugã dí xihyø ja'i ngue ya xa nthati, nu ra xisu ya 'b̄hrã ndø, 'yo di h̄p'ũ rá ndø. Nuna ra hya dí xi'ah̄, hĩngma hyasegã na, sinoque gue'a ra Hmu rá hya na te dí xi'ah̄ ngue gui 'yøth̄.

¹¹ Pε nu'mø ya bi h̄p'ũ rá ndø n'na ra xisu, ra xisu 'yo dadi nthati mahøn'a, oque man'na xanho da mε rá ndø mahøn'a. Ximmangu ra n'yoh̄ p'uya, hĩnguĩ ja ngue da h̄p'ũ rá xisu.

¹² I ja man'na ra hya dí nne gã xi'ah̄, pε ja dí nne gã xi'ah̄ na ra hya naya, hĩmbi man'a m'mεt'o'a ra Hmu na ra hya na. A nu ma cuh̄ ngue ra n'yoh̄, nu'mø hĩngra 'yεc'εĩ rá xisu, nu'mø nnu manho ra xisu ngue di sigue dĩ m'm̄hmi rá ndø, ra n'yoh̄ 'yo di h̄p'ũ rá xisu.

13 A nu'mø ngue ra xisu, hinga 'yεc'ei rá ndø, 'nε'mø nnu manho ra n'yohu ngue di sigue di mmahmi rá xisu, ra xisu 'yo di hεp'u rá ndø.

14 Porque ra n'yohu ngue hinga 'yεc'ei di tocabi rá njapi Oja di t'unna xisu ngue ra 'yεc'ei. Da guehra xisu ngue hinga 'yεc'ei, di nthεui rá njapi Oja di t'unna n'yohu ngue ra 'yεc'ei. A nu'mø ngue hønse rá 'yεc'ei di nthεui rá njapi Oja, nu yø basi p'uya, ya hin'na'u. Pε ya fadi ngue xquet'a 'nεhyø basi di nthεui rá njapi Oja di t'unna papá ogue rá mamá ngue rá 'yεc'ei.

15 Pε nu'mø ra n'yohu ogue ra xisu ngue hinga 'yεc'ei da ne ngue da hεp'u ra 'yεc'ei 'buhmi, ya da zä da hεp'u. Porque ra 'yεc'ei hinguí sä da 'yøpa ra ts'edi di m'mahmi 'mø hinguí nne. Porque bi zongahu Oja ngue ga m'ma mmanhohu, hin tema sui di nja.

16 A nuyá, ngu yø n'yohu, ngu yø xisu ngue yø 'yεc'ei, nu'mø 'buhmi yø ja'i hingyø 'yεc'ei, xamhmatho da zä ha di japi di nyanna te ra ja'i hinga 'yεc'ei.

17 Nuna Oja, bá sänni te ná 'buhmu n'na ngu n'naju. Nu te di jahu 'mø mamba zongahu Oja, ya gue'a ga siguethohu'a. Ndap'u bi zä yø hnini haru di mpeti yø 'yεc'ei, guehna ra hya dí xicä yø ja'i naya.

18 Nu ra ja'i bi zon'na Oja ngue da 'yεc'ei, 'nε ya n'youi ra hmεpya ngue ra circuncisión, 'yo sä di tu rá mmui ngue ya mhεpya. A nu ra ja'i bi zon'na Oja ngue da 'yεc'ei, 'nε hinmani njapra hmεpya, 'yo sä dadi ja ndummui ngue di njapra hmεpya.

19 Porque ya hinguí ja ts'edi'a ya ngue di njapra hmεpya yø ja'i, ogue hin'na. A nu'a ja ts'editho

ngue da 'yøtyø ja'i ya, ma datho ja ts'edi ngue da 'yørpabi rá pähä Oja.

²⁰ N'na ngu n'na yø ja'i, nu te mi ja 'mø mi zon'na Oja ngue bi 'yεc'ei rá Jesucristo, ya di nja tengutho ja rá ja'i.

²¹ A nu'mø ngue grá hmiqúi 'mø mamba zo'i Oja, 'yo sä di tu ni mmái ngue grá hmiqúi. Pε nu'mø ngue da zä ha gdi japi ngue gui pømp'ü 'bähni hmu, dami hyoni ha i japi.

²² Pε nu rá ja'i mará hmiqúi 'nε ya rá 'yεc'ei ya, da badi ngue nup'ü ja rá hmi rá dä Oja, ya rá n'youi rá Cristo. A nu rá ja'i ngue manjo'o rá hmu, 'nε ya rá 'yεc'ei ya, da badi ngue nup'ü ja rá hmi rá dä Oja, ya rá mēfi rá Cristo.

²³ A nuyá, ya dí ohü rá 'yε rá Cristo nu'a bi gurca ma ts'oquihü ya. Ya hingrá ja'itho ma hmu ya.

²⁴ A nuyá ma zi cu'ahü, nu'a te rá 'bēfi mi pēhyø ja'i 'mø mi zon'na Oja, di siguehmahä yø 'bēfi yø ja'i. Porque ndap'ü bi zä 'bähhyø ja'i ngue εc'ei Oja ya, pε ya gä yø n'youi Oja.

-----
²⁵ A nuyá, nu'ü yø ja'i ngue tobe hīndi nthati, nu'a rá Hmu hin tema hyä bi ma ngue ha di njapi. Pε nugä gä xi'ahü nā te rá hyä dí mbēni gā mma. Pε dami 'yεc'ei hū te gā mma, porque conná mate Oja ja ts'edi nā te rá hyä dí mma.

²⁶ Nup'ü nná bēngä, xanho ngue hīndi nthata n'na rá n'yohü. Porque yø pa dí 'bähmü, ya xanhēnnitho 'mø ngue 'bährá xisu rá n'yohü.

²⁷ A nu rá n'yohü ngue ya 'bährá xisu, 'yo sä di sänni da hyεp'ü. Pε nu rá n'yohü ngue hīnjo'o rá xisu, man'na xanho 'yo di honná xisu.

28 Nu'mò bi nthatra n'yohu, hìngrá ts'oqui bi 'yòt'e. Nu ra hmute 'mò bi nthati, ngutho hìngrá ts'oqui bi 'yòt'e. Nja ngue nu'u yò ja'i di nthati, hìndi 'bedi tema hya hēmbi, hìnga ngu'mò ngue hìndi nthati. Dí mmangä na ra hya na ngue hìndi nnegä ngue gui thohmu'a ra dummai tho'u yò ja'i ya xa nthati.

29 Ague ma zi cu'ahu, nu'a ga mbonna ra hya di xi'ahu ya, ya mits'u dyò pa jap'u. Janangue jatho ngue gui 'yòrpahu rá 'befi Oja. Ya hìnga mbongui ra ora ga m'mamma pähāthohu p'u ja ma ngumhmu ya.

30 Nu yò ja'i ngue 'bu ndummai, ya hìnga mbongui ra ora 'be di nzoni. Nu yò ja'i 'bumma pähä, ya hìnga mbongui ra ora 'be di nthede. Nu yò ja'i ja te nne da däi, ya hìnga mbongui ra ora da däi te honi.

31 Mente ngue dí 'buhmu ua ja ra ximhäi, ya hìndi ma ma mmaih'u'a te dí peshu ua. Porque nuna ra ximhäi ja ua dí 'buhmu, ya ni ma da guadi.

32 Dí nnegä ngue hìnte man'na ni hya di ma ni mmaih'u. Nu ra n'yohu hìndi nthati, guehna ra n'yohu di ja ndummai ørpabi rá 'befi ra Cristo para ngue da nu manho ra Cristo te øt'e.

33 Pe nu ra n'yohu ya xa nthati, gue'u yò cosa honyò ja'i ua ja ra ximhäi ni ma rá mmui ngue honi. Porque nne da nu manho rá xisu.

34 Ximmangu yò xisu, xquet'a njarbutho. Nu ra hmute hìndi nthati, i ho rá mmui ngue ørpabi rá 'befi ra Cristo. Ngu rá do'yo, ngu rá n'yomfeni, Gä xa dāp'a Oja ngue ørpabi rá 'befi. Pe nu ra hmute ngue ya xa nthati, i ho rá mmui ngue da 'yòt'a te

ra 'bɛfi ja ua ja ra ximhäi, porque i nne ngue da nu manho rá ndø.

³⁵ Nunā ra hya dí xi'ah̄u ya, høntho dí nnegä ngue gā fāxah̄u. Porque h̄indí nnegä ngue guí m'm̄u mman'uh̄u. Sinoque dí nnegä ngue guí m'm̄u mmanhoh̄u, gui hyo n̄i mm̄ui ngue gui 'yørpah̄u rá 'bɛfi ra Cristo.

³⁶ A nuyá, dí nne gā xi'a n'na ra hya ya yø n'yoh̄u si yø t'ixu, 'nɛ ya sønnyø pa ngue d̄i nthati. Nu'mø ɛnna n'yoh̄u p'uya ngue h̄ingui ho ngue da thohrá nthati rá t'ixu, da zä di tharpi. Porque ra nthati, h̄ingra ts'oqui'a.

³⁷ A nu ra n'yoh̄u ngue n'nat'a mbɛni ngue h̄indi tharpabi rá t'ixu, da 'yɛmp'uh̄u ja rá mm̄ui ngue h̄ingui ja ts'edi ngue d̄i nthatrá t'ixu, ya xanho te øt'e.

³⁸ Nu'a di tharpabi rá t'ixu, ya xanho te øt'e. A nu'a h̄indi tharpabi rá t'ixu, man'natho xanho te øt'e.

³⁹ A nu ra xisu 'mø ngue b̄i nthati, ya h̄in'yuh̄u ra nt'ɛd̄i ngue h̄ondi nthatui man'na ra n'yoh̄u mɛnte ra pa ngue 'batrá ndø. Pɛ nu'mø ya bi d̄u rá ndø, ya da zä d̄i nthati mahøn'a. Hønt'o bi zä da ne da mɛ, gue go drá 'yɛc'ɛi'a ra n'yoh̄u da mɛ.

⁴⁰ Pɛ nu ra 'danxu ngue'mø ya h̄inni mantho d̄i nthati, man'na xanho. Guehna ra hya dí mbɛngä naya, pɛ dí pad̄i ngue ra Espiritu Santo'a d̄i bɛnngui te dí mma.

8

¹ A nunā man'na ra hya guí änngh̄u ngue'mø da zä guí sah̄u ra ngø i tho ngue 'bøspabi yø dahmu,

ogue hinda zä guí saha. Majuaní ngue nuja dí pahma ngue nu'a ra ngø 'bøspabi ra dahmu, hinda ts'onnga ma mmih 'mø ngue ga sahu. Pe hinguí ho 'mø ga ena ngue dí pasεha xanho hanja ra hya ngue mi'da ma mmic'εih. A nuja, jatho ngue ga mahma n'na ngu n'naja para ngue man'na di zajma nt'εc'εih.

² A nu ra ja'i ena ngue ya bi dini xanho hanja ra hya, pe di 'bεtho da dini xanho ha εxa nja ra hya nu'a ja ngue da badi.

³ Pe nu ra ja'i di ma Oja, Oja i nnu manho ra ja'i.

⁴ A nuyá, ma ga xi'aha xanho hanja'a ra ngø i tho ngue 'børpabi yø dahmu ya. Dí pahma xanho ngue nu yø dahmu 'bεcua ja ra ximhai, hinte di muui, porque n'natho Oja i 'bui.

⁵ A nu yø ja'i embi ngue xangu yø Oja i 'bui, ngup'ε mahεts'i, ngu ua ja ra hai. Madague'a εnyø ja'i ngue xangu yø dahmu 'bui, 'ε xangu yø hmu,

⁶ pe para ngue nuja, n'natho'a ma Ojaha 'bui, gue'a ma Papaha'a. Nuná, guehna Oja bi hoqui te gä dí nnuha ngue ja naya. A nuja p'εya, dí buma para ngue ga ørpa ra páhä Oja. A nuna di nnope ngue ma Hmuha ya, guehna ra Jesucristo na. Conná guehna ya, i ja dyø cosa dí nnuha ngue ja ya, 'ε guehna di 'dacja ma teha na.

⁷ Pe hinga gátho ma cuha tini xanho yø mmai hanja na ra hya naya. Ya xa nzanyø ja'i ngue mi thanne yø dahmu. Janangue nuya yø ja'i hinguí nzaqui yø nt'εc'εi ya, nup'ε ga mbeni, i ena ngue ra ts'oqui ør'mø bi za ra ngø nu'a tho ngue t'ørpa ra 'bøt'e yø dahmu.

⁸ A nuyá, nuna Oja, hinte da jacja ngue'mø ga siha oque hinga siha'ε yø cosa'ε. Pe nu'mø ga

sih_u, hinga sä ga ϵ mh_u ngue man'na xanho te dí øth_u. Nu'mø hinga sih_u, ngutho hinga sä ga ϵ mh_u ngue hingu_i ho te dí øth_u.

⁹ Madague'a sä ngue ga sih_u'a ra ngø'a, p ϵ dami mfäh_u xanho ngue te guí sih_u. 'Yo guí nne ngue nu te guí sih_u, go guí ndupateh_u p'_u da 'yøtra ts'oqui'_u ma cuh_u hingu_i nzaqui yø nt' ϵ c' ϵ i.

¹⁰ Xi'mø da nu ni cuh_u ngue guí sihm ϵ p'_u ja n'na ra ngunja 'b_uhyø dahmu. A nu'ah_u p'_uya, ya guí pah_u ngue hinte ja ngue gui sih_u'a te ts'i p'_u. P ϵ nu ni cu, ngue hingu_i nzaqui rá nt' ϵ c' ϵ i, da 'yøtra ts' ϵ di da zi'a te xa 'børpa yø dahmu.

¹¹ A nu'ah_u guí pah_u ngue da zä gui sih_u'a te gä ts'i p'_u. P ϵ nu ni cu, ngue hingu_i nzaqui rá nt' ϵ c' ϵ i, da 'yøt'e tengue guí øt'e. Gue'a di m'm ϵ 'a p'_uya ngue ϵ na ngue ra ts'oqui bi 'yøt'e ngue bi zi'a te ts'i p'_u 'b_uhyø dahmu. Conque guí nnuh_u ngue gue'a i du ra Cristo'a ngue bi yan_i.

¹² Janangue nu to ndupate p'_u øtra ts'oqui rá cu, gue'a ra ts'oqui øt'a, ngue festho'a te ra hya mman_a Cristo.

¹³ A nugä, nu'mø ngue gue'a ra ngø dí si ngue ga 'yøtra ts'oqui ma cu, ya hingu_i ja ngue ga si ra ngø. Porque hindí nne ngue ga japi da 'yøtra ts'oqui ma cu co nu'a te dí si.

9

¹ A nugä, rá representantegä ra Cristo, hinga to bi zä ni ja'itho di mandaqui ya. Nuna ra Hmu Jesús, dá nyas ϵ gä'be na. A nuna te ra 'b ϵ fi bi 'dacra Hmu, di nequi ngue bi bømmanho, porque go dá ja'ah_u gá 'y ϵ c' ϵ ibah_u rá hya.

2 Madagüe'a 'b_u i'da εngui ngue hinga güecä rá representantegä ra Cristo, pε nu'ah_u guí pahm_u xanho ngue güecä rá representantegä'a. A nuyá, ngue ya guí εc'εih_u ra Cristo ya, ja guí haxh_u p'u majuani ngue gö rá representantegä na.

3 Nu'mø te'o εna ngue hinguí nnu manho te dí øt'e, güehna ra hya dí xihna ya.

4 Nunä te ra 'bεfi dí øt'e, ní 'yup'u di n'nacra hmε dí si.

5 'Nε xquet'a ja gra nt'εdi ngue ga nthati, ga mmε'be n'na ra xisu ngue dra 'yεc'εi n'namhma ngue ga mmε'be p'u gdá ma. Porque güe'a øt'ü mí'da yø representante'a ngue sixyø xisu. Tengütho øtyø n'yoh_u ra Hmu Jesús, ximmangu ra Bεdu xquet'a njarb_u.

6 ¿Ua guí εmhm_u ngue nügä ya, 'nεhra Bernabé, høngthogä'be jatho ngue ga taha te ga si'be mεnte ga mmangä'be ra hoga 'da'yo hya?

7 Xi n'na ra soldado, ¿ua hinguí tahrá nzäbi ngue'a te rá 'bεfi øt'e, ua n'nanni bi tahra mεnyu ngue rá gasto p'u ha 'yo? Xi n'na ra n'yoh_u ngue'mø bi 'yøt'a n'na ra nuandät'ä ngue yø uva, ¿ua hinguí si'a te pømp'u ja rá 'bεfi? Xi n'na ra n'yoh_u ngue fähyø dε'yo, ¿ua hinguí si ra leche 'mø bi dε'mi?

8 'Yo guí εmhm_u ngue ma hyasε na ra hya dí mmangä ya. Porque nunä ra hya na, güehna mmamp'u ja ra ley bi 'yotra Moisés.

9 Nunä ra hya nt'ot'i p'u ja ra ley, güehna ngue εna: “Yo guí turpabi rá ne ra ndaní nu'a nnehyo trigo ngue dí ntaquí”, i εna. A nunä Oja ya, hin'i mmanna ra hya na ngue da høndyø ndaní dadi ja ndümmü ngue dí nnepe dí nsihmε.

10 Sinoque bi manna ra hya na, porque nnepe ngue gue'u yø mɛfi Oja da 'bäts'i. Porque n'na ra mɛfi di mpɛp'u ja n'na ra huahi i tøm̄i da dahrá nzäbi. Ximmangu'a tacyø trigo, xquet'a tøm̄i da dahrá nzäbi ngue'a te pɛfi.

11 Nunā rá hya Oja dá mangä'be p'u guí 'buhmu, tengutho 'mø dá tucä'be n'na ra huahi co nunā ra hya na. Xi ya, ¿ua ya ni mmaih ya ngue'mø gui fäxcä'be te dí hongä'be ya?

12 Conque gadi unhn te hon'u mi'da yø mamhya. Goma guecä'be p'uya ngue man'natho ni 'yup'u ngue gui 'dacju te dí hongä'be.

Pɛ nugä'be h̄inte dí xi'ah'u 'mø ja te dí hongä'be. A nu'mø h̄in'y'u te ga hongä'be, dí hāt'i dí setä'be p'u. Porque h̄indí nnegä'be ngue da gohyø mm̄i yø ja'i nguehna rá hoga 'da'yo hya ra Cristo dí mmangä'be.

13 Pɛ guí pahmu xanho ngue nu'u yø ja'i øtra 'bɛfi p'u ja ra nija di mpɛti yø judío, nu'a tema cosa haxyø ja'i p'u ja ra nija, gue'a ja ngue da zi'a. Nuya dí mmangä guehya yø ja'i ho yø zu'ɛ ngue øtra 'bøt'e p'u ja ra altar, guehya di tocabi sa ra ngø nu'a pøt'e.

14 Ximmangu'dya, nunā ra Cristo bá sänni ngue nu'u yø mɛfi manna hoga 'da'yo hya, nu'u yø ja'i sihra hya gue'u go di pøn'a te honyø mamhya'u.

15 Pɛ nugä h̄injam'mø te dí xi'ah'u ngue guí fäxcäh'u 'mø ja te dí honi. Madague'a ni 'yup'u ga xi'ah'u ngue gui fäxcäh'u, pɛ h̄inte dí xi'ah'u. A nugä ya, h̄inna ot'ä na ra s̄cuä ja ua ngue gdí ädi gui 'dacju te dí honi. Man'na xanho gá tu ua ra thuhu, h̄inda gue'a ngue gui 'yɛnj'u ngue dí ädi gui fäxcäh'u.

16 'Yo guí εmhmε ngue rā matetho dí øt'e ngue dí xi'ahε rā hoga 'da'yo hya. A nugä, ya mā 'bεfigä'a, i høxhma xi ngue gā mmanñā hya. Huεcategori ngue'mø hinga mmangä nā rā hoga 'da'yo hya.

17 A nuyá, nu'mø ngue mā pähäσε nná mmangä nā rā hya nā, ya ja rá njut'i xanho. Pε nja ngue hinga pähäσε te dí øt'e, sinoque ja ts'editho ngue gā mmanñā hya, porque Oja bi 'dacrā 'bεfi ngue gā mmambrā hya.

18 A nuyá, nunā dí ør'mā güenda ngue mā nzäbi ya, i ja grā pähä ngue hinte dí jui nguehñā rā hoga 'da'yo hya dí mma. Madague'a ja grā nt'edi gā xi'ahε ngue gui 'dacjε te dí honi, pε nugä hinte dí xi'ahε ngue gui 'dacjε.

19 A nuyá, madague'a ngue hinjonni ja'i di 'bui ngue mā hmu, pε nugä dí øt'e ngue tengutho 'mø di nnøpā hmu gätho yø ja'i. Porque dí nne gā japi ngue xtangu yø ja'i da 'yεc'ei rā Cristo.

20 Nu'mø dí 'bucä p'ε ha 'bεhyø judío, dí øt'ä tengutho øtyø judío, n'namhma ngue xamhmatho gā tapyø mmui ngue da 'yεc'ei rā Cristo. Tengutho øt'ε to øt'a te mmamp'ε ja rā ley bi 'yotra Moisés, gue'a dí øt'ä'a. Madaque'a ngue hinguí ja ts'edi gā øt'ä te mmamp'ε ja rā ley, pε dí øt'e para ngue xamhmatho gā tapyø mmui yø ja'i ngue da 'yεc'ei rā Cristo.

21 Nu'mø ngue dí 'bucä p'ε 'bεhyø ja'i hinguí padi hanja rā ley bi 'yotra Moisés, dí øt'ä tengutho øt'ε, n'namhma ngue xamhmatho gā tapyø mmui ngue da 'yεc'ei rā Cristo. Pε hindí nne gā mma ngue gā εñā ya hindí tennbā rá ley Oja, sinoque dí tenna ley bi manñā Cristo.

22 Nu'mø dí 'bucä p'ε 'bεhyø 'yεc'ei ngue hinguí

nzaqui yø nt'ɛc'ɛi, dí øt'e tengutho øt'u, n'namhma ngue da zäp'u ga hatra ts'edi yø nt'ɛc'ɛi i ja. Nná øt'ä'a ngue 'da'igu dí ør'be yø ja'i 'bup'u ha dí mmanä hya, n'namhma ngue xamhmatho da zäp'u di nyanyø te 'da'u øxra hya dí mma.

23 Nguna ra hya dá øt'ä ya, n'namhma ngue da zäp'u da 'yøhyø ja'i ra hoga 'da'yo hya. Nu'a rá njapi Oja bá n'youi na ra hya na, da zäp'u di tocabi gätho'u bi 'yøde hanja ra hya.

24 Ya guí pahmu ngue nup'u ja n'na ra xequi majuanni ngue di nja ra 'dihí, gätho'u to da gucra 'dihí, n'na ngu n'na ni tihí, pe n'natho'a da daha. Damí njathu p'uya, guí ja ndummui gui 'yøthu'a te di 'bep'ahu Oja gui 'yøthu, n'namhma ngue da zäp'u gui tahmu.

25 Gätho'u to honi ha di dap'u ja ra nt'eni, hinte nne di heni para ngue da daha. Pe nuya p'uya, di ja ndummui ngue da da'a n'na ra corona ngue da thotho, porque ra paxitho. Pe nuju, dadi ja ndummui ngue ga øthu'a te di 'bejpahu Oja, n'namhma ngue di 'dacju rá njapi, nu'a hinjam'mø da thogui.

26 Nuna ra hya nná 'yogä, dí haxra 'yu nu'a ja ngue gdá n'yo, hindí päjtho'a te ja ngue gdá n'yo. Nugä dí ho ma mmui ha gda ørpabi rá pähä Oja, porque hindí nne ngue hinte di bøntho na rá 'befi Oja nná 'yo.

27 Nu ra ja'i 'mø nne ngue da daha, di n'annbi ngue emmei di xädi ha di daha. Di njadä p'uya, di ho ma mmui ngue dí honi ha di ntahna ra hya nná 'yo. Porque dí nne ga øt'e tengutho ra hya di xihyø ja'i da 'yøt'e. Nugä hindí nne da 'yenc'a Oja ngue

hinga gue'a te dí øt'e.

10

¹ Ague ma zi cu'ah_u, mam_i pumb_εnih_u na ra hya ja ua, ngue Oja bi 'yøt'e ngue ni 'bæt'o ra gui p'ua ni ma yø nyogui ja'i nuya bi japi bi 'daxra Thenga jathe.

² Gätho ya yø ja'i ya, 'dap'ua ni 'youi ra Moisés ngue ni denna gui, 'n_ε gä 'da i thorp_u ja ra jathe. Guehya yø ja'i bi 'yøt'e ngue yø n'youi ra Moisés.

³ Gätho yø ja'i bi zi'a ra hm_ε bí 'y_ε mah_εts'i.

⁴ 'N_ε gätho yø ja'i bi zi'a ra dehe bi bop'ua ja ra mm_undo. P_ε nu'a bi 'u_inthe yø ja'i, hinga do, sinoque gue'a ra Cristo bi mäxyø ja'i hap_u ni ma.

⁵ P_ε nuna Oja, himbi nu manho te bi 'yøtyø ja'i m'mefa. Janangue ya mm_ε gä bi du p'ua ja ra dapo.

⁶ A nuyá, nuna ra ndate bi thohya yø nyogui ja'i bi 'yøtra nts'o, nu'mø ngue 'n_εcju ga øth_u ra nts'o ya, xquet'a ngu'a ra ndate ga thohm_u.

⁷ Janangue nuyá, 'yo gui thanneh_u yø dahm_u tengutho bi 'yøt'i'da'ua ngue bi danne yø dahm_u. Porque nt'ot'i p'ua ja ra Maca Libro te bi 'yøtyø ja'i, i _εna: “Bi mi yø ja'i ngue di nsihm_ε, 'n_ε bi mm_inhni. Mi juate ra ts'ihm_ε yø ja'i, bi nangui ngue bi danne ra dahm_u. Bi mahra hñ_ε p'uya”, _εna Maca Libro.

⁸ 'N_ε hinga n'yots'om'mäih_u tengutho bi 'yøt'i'da'ua ngue bi n'yots'om'mäi. Ngue nguna bi 'yøt'e, n'na patho i du 'däte mahyu mahuañi yø ja'i.

⁹ Nuna Oja i seti te dí øth_u, p_ε hingu_i sä ngue xøgue gdá øth_u'a ngue ga unhn_u ra cu_ε Oja. Nguna

bi 'yøt'i'da yø nyogui ja'i, pε mī søtrá mm̄ai Oja, bi guadi bi dū yø ja'i ngue bi za yø c'εya.

10 Mami nømman'uh̄ Oja tengutho bi 'yøt'i'da'uh̄ yø nyogui ja'i ngue bi nømman'uh̄ Oja. Janangue Oja bá pennbabi rá anxε ngue bi hyo ya yø nyogui ja'i.

11 Nunā rā ndate bi thohya yø nyogui ja'i, bi ma macuati p'uh̄ ja rā Maca Libro'a te bi nja, n'namhma ngue nū yø ja'i 'b̄h̄ya yø pa rá nzequitho dí 'b̄hm̄, da sifi ngue 'yo di njap'uh̄.

12 Janangue nū te'o εnā ngue hinjam'mø da 'yøtra ts'oqui, jatho ngue di mfädi xandønho manma 'yøtra ts'oqui. Porque yø nyogui ja'i bi 'yøtra ts'oqui.

13 Nū'mø so mā mm̄ih̄ ngue gā øth̄ rā nts'o, xquet'a njarb̄tho gätho mī'da yø ja'i. Pε nunā Oja hingui hegah̄ nā, da mächah̄ ngue hinda dajpa mā mm̄ih̄ rā nts'o. Nū'mø ya bá εp'uh̄ rā ts'on'yomfēni, nunā Oja di mfäxte ngue da zä gā taph̄'a rā nts'o ngue hīndi nja.

14 Janangue nūya mā zi cu'ah̄, 'yo guí thanneh̄ yø dahm̄.

15 Da dīnni mm̄ih̄ nā rā hyā gā mm̄angä ya. I sä ngue gui hyacsch̄ rā güenda ngue'mø gue'a dí xi'ah̄ ogue hīn'nā.

16 Nū'mø dí äph̄ Oja ngue di japra vaso 'mø dí sih̄ rā Santa Cena, çhuangui gā mbøni ngue nūya yø ja'i si, guehya yø ja'i i mǎnnā ji rā Cristo p'uh̄ ja rā pont'i ngue da yanī? Nunā rā thuhmε dí xēni ngue dí sih̄, çhuangui gā mbøni ngue nū to gätho di sih̄ nā, gue'uh̄ yø ja'i i unná do'yo rā Cristo p'uh̄ ha bi tho nā ngue da yanī?

17 A nuyá, xā ngujuh̄ ya. Pε mā mm̄ih̄, xøgue

'da'igu porque nu'a ra thuhmε di xeni ngue di comhmi di sihu, n'natho'a.

18 Guí nnuhε te øtyø judío 'mø ørpa ra 'bøt'e Oja. Nu to gätho sa ra ngø i tho ngue ørpa ra 'bøt'e Oja, i comhmi sa, porque 'da'igu yø mmæi ngue'a ra ndanne øt'e.

19 Nuna te dí nne ga mmanya, hinga mbøni ngue da t'εmbi ja rá ts'edi n'na ra dahmu. Ni xinga gue'a ra ngø 'børpabi ra dahmu da t'εmbi man'na xandæxqui ngue'a ra ngø hinga m'møt'e.

20 Nuna ra hya dí mmangä, ngue nu'ε yø ja'i hinguí pa Oja, ørpa ra 'bøt'e ra dahmu, gue'ε yø ts'onthi ørpabi ra 'bøt'e 'nε hinga gue'a Oja ørpabi ra 'bøt'e. Pε hindí nnegä ngue 'nε'ahε gui cohi ngue da 'da'igu gui 'yøthε ya yø ja'i thanne yø ts'onthi.

21 Hinguí sä ga sihu ra Santa Cena bi zogahε ra hya ra Hmu Jesús ngue ga øthε, 'nε xinga mmähä p'ε ha ts'a ra ngø nu'a 'bøspabi yø ts'onthi.

22 'Yo guí nne ngue da zæcjε ra Hmε Jesús. ¿Teni 'bε'a guí εna go ga japhε'a?

-----
23 A nuyá, ya hndi mandagahε ra ley ga 'yo yø judío ya. Ya sä ga øthε te dí nnehε ya. Pε hinguí ja ngue ga øthε'a te hinni 'yup'ε ga øthε. Hinga nne ngue ga øthε'a te di ts'onnbabi rá mmæi ma mmic'εihε.

24 Jatho ngue ga honnbahε ra nho mi'da yø ja'i, hingue masque ga honse ra nho gdá 'buhmε.

25 Nu'a ra ngø pä yø ja'i p'ε ja ra tai, dami sihmahε hma. 'Yo tema nt'änni guí øthε porque 'yo sä guí su guí sihu'a ra ngø xa 'bøspabi yø dahmu.

26 Porque nu te gä ja ua ja ra ximhäi, gä rá mmæti Oja.

27 Nu'mø da zixah_u ra ts'ihm_ε n'na ra ja'i ngue hinga 'yεc'ei 'nε guí n'uní ngue guí mmähä, dami sih_u te di 'da'ah_u. 'Yo 'be guí änhn_u ngue'mø ra 'bøt'e ra ngø ogue hin'na. 'Yo sä guí su guí sih_u.

28 Pe nu'mø toni ja'i da 'yεn'ah_u: “Nuna ra ngø ja ua, ya xa 'bøspabi yø dahmu na”, da 'yεna, 'yo guí sah_u ra ngø p'uya. Porque hinguí nneto ngue guí ts'onnbah_u rá mmui ra ja'i nu'a su da za ra ngø ngue ra 'bøt'e.

29 Madague'a guí pahmu ngue gätho yø ngø 'da'igu, pe 'yo guí sah_u ra ngø 'mø embyø ja'i ngue hinguí ho da ts'i.

A nuyá, rá nze'gui 'bu i'da ngue nne da 'yεngui: “¿Hanja ngue ga ets'a te dí si conná ngue'a te rá n'yomfēni n'nan'yo n'na ra ja'i?” da 'yεngui.

30 “Xi'mø dí äprá mate Oja ngue di japi te dí si, ¿teni 'be'a go nne'a n'nan'yo n'na ra ja'i ngue da 'yørpä rá hya te di si?” da 'yεngui.

31 Nugä ga xi'ah_u hanja na ra hya na. Nu'mø guí sihm_εh_u ogue guí sitheh_u, ogue ja te man'na macosa guí øth_u, nu te gä guí øth_u, dami hyomhm_u ra hya ngue ha di t'εspabi Oja.

32 'Yo guí nneh_u ngue go da t'εnj_u ngue di juth_u ra 'yu hap_u øtra ts'oqui mi'da yø ja'i, ngu'u yø judío, ngu'u hinyø judío, ni xinga gue'u yø ja'i Oja.

33 Conma parte, dadi ja ndummui ngue dí øt'ä'a te 'be'a ja ngue da nu manho yø ja'i. Porque hinga nhosε dí honi, sinoque dí honnbabi ra nho da n'yo mi'da yø ja'i para ngue di nyanyø te.

11

1 Tengutho guí nnuh_u dí øt'ä ya, da ngu'a guí 'yøth_u. Porque nugä dí øt'e tengutho bi 'yøtra

Cristo.

-----
 2 Ague mā zi cu'ah_u, dadi johyagä ngue zant'a guí mbɛnj_u, 'nɛ h̄ingui hɛhm_u nā rā hyā dá xān'nah_u.

3 Pɛ nügä jap'ɯ n'na rā hyā dí nne gā xi'ah_u. Dami pahm_u ngue nuna Oja i 'bet'o nā ngue rā Cristo. Rā Cristo p'ɯya, i 'bet'o nā ngue rā n'yoh_u. Rā n'yoh_u p'ɯya, i 'bet'o nā ngue rá xisu.

4 Nu'mø mmat'Oja n'na rā n'yoh_u p'ɯ ja rā nija, ogue nne da manna hyā di bɛnnbā Oja da mā, 'nɛ'mø hustho rá fɛi rā n'yoh_u, ya di nɛqui ngue h̄indi respeta xanho rā Cristo.

5 Nu n'na rā xisu 'mø ngue mmat'Oja p'ɯ ja rā nija, ogue i nne da manna hyā di bɛnnbā Oja da mā 'nɛ h̄ingui 'uɛ rá ya, ya di nɛqui ngue h̄indi respeta xanho rá damme. Nu'mø h̄ingui 'uɛ rá ya rā xisu, ya øt'e tengutho yø xisu nt'axi yø ya.

6 Nu rā xisu h̄ingui nne da 'uɛ rá ya, man'na xanho da 'yaxrá ya. Pɛ nu'mø ɛnna xisu ngue rā 'bɛ'isä ngue da 'yaxrá ya, man'na xanho da 'uɛ rá ya 'mø.

7 A nu rā n'yoh_u, h̄ingui sä da hyusta rá fɛi p'ɯ ha dí mpɛti yø ja'i, porque Oja bi hocra n'yoh_u ngue bi gohi tengutho'a. Janangue conná nguehra n'yoh_u i t'ɛspabi Oja. Pɛ nu rā xisu, i 'bɛi ngue gā t'ɛspabi rā n'yoh_u'a.

8 Porque Oja, nu'mø mambi hocra n'yoh_u, h̄ingra xisu'a bi tajpabi rá do'yo ngue bi nhohra n'yoh_u. Sinoque rā n'yoh_u'a bi tajpabi rá do'yo ngue bi nhohra xisu.

9 A nu ra xisu, bi ma mahoqui para ngue rá máxtetho ra n'yohu, hingue masque ra n'yohu bi ma mahoqui para ngue drá máxtetho ra xisu.

10 Janangue guehna dí mmangá naya ngue ra xisu jatho ngue da 'ue rá ya, gue'a ra hmεya'a ngue εc'ei rá damme 'mø nzofu. 'Nε gue'a nnu manho yø anxe Oja'a.

11 Pε Oja bá sänni ngue ngu yø n'yohu, ngu yø xisu, mahyonitho ngue di m'mai.

12 Porque majuaní ngue nup'u bá fudi bá m'mahra xisu, guerp'u ja rá do'yo ra n'yohu bá thaqui. Pε xquet'a majuaní ngue nu ra n'yohu, ra xisu di mi'mi. Nuna p'uya, gátho Oja bá sänni ngue njap'u.

13 Damí hyacju xanho ra güenda na ra hya dí xi'ahu ya. Xi n'na ra xisu 'mø mmat'Oja, ¿ua xanho ngue da 'ue rá ya uague hin'na?

14 Ya guí nnuhu te øt'e gátho yø ja'i. Nu ra n'yohu, hingui nnu manho ngue xtamma rá xta. Porque embi ngue ra 'be'isä.

15 Pε ra xisu i nnu manho ngue xtamma rá xta. Porque gue'a rá xta bi t'unni ngue da nopa nt'eya.

16 Pε nu'mø 'bui to i nne di nnemhya guehna ra hya dí xi'ahu ya, da bata njuani ngue ni xinga guecju, ni xinga gue hmi'da yø ja'i Oja i 'bui ndap'u bi zä yø hñini ngue da n'nan'yo man'na ra hya di tenni.

-----
17 I ja man'na ra hya dí nne ga xi'ahu ya. Porque nup'u ha gadi mpetihu, hinga gue'a te guí øthu. Ngue hinga nho gni mpetihu, sinoque n'na ra ntho gni mpetihu.

18 Dí øcä ngue nuṗ'ᵤ ha gadiḡ mpetihᵤ gadiḡ njun'mahyahᵤ. Rá nzeḡui majuanḡ nā rā hyā dí øcä.

19 Pε ngutho ya ja ngue dā ngu'a dḡ nja, ngue dḡ nja rā njun'mahya p'ᵤ ha guí 'bᵤhmᵤ. Gue'a dḡ fa'a ndana rā ja'i ngue majuanḡ rā 'yεc'ei, ndana rā ja'i himma juanḡ rā 'yεc'ei.

20 Janangue nu'mø gadiḡ mpeti ngue guí sihᵤ rā Santa Cena, hḡnguiḡ nnuḡ manho rā Cristo te guí øthᵤ.

21 Porque nu'mø bi zønna ora guí nsihmεhᵤ, n'na ngu n'na yø ja'i xᵤhyø hmε nḡ hyā ngue dā zi. Dā mḡ, dḡ nsihmε sehe p'ᵤya. Pε nuḡ yø ja'i ngue hyoya, i tu manthuhᵤ, mεnte mḡ da yø ja'i p'ᵤya i niya asta ititho.

22 ¿Ua hḡn'yᵤ nḡ ngu guí si'a te guí timhmᵤ? ¿Hanja ngue høntho guí nne ngue gadiḡ 'berpahᵤ yø sä'ᵤ yø ja'i Oja i hyoya, hḡn'yᵤ te dḡ nsihmε p'ᵤ ha gadiḡ mpetihᵤ? ¿Ua guí εmhᵤ ngue dí nnuḡ manhogā te guí øthᵤ? Nu'a, hḡn'na'a.

-----
23 A nuna rā Santa Cena dí xi'ahᵤ, guesε'a rā Jesucristo bi xānngaguiḡ hanja nā rā hyā nā. Nu'a rā xuiḡ bi ma mā dā rā Hmu Jesús, bi hyacraḡ thuhmε.

24 Mḡ ja mammadiḡ Oja, bi xεmp'ᵤya. Bi 'yεmbyø xādi: “Dāmḡ sihᵤ rā thuhmε ja ua ya. Guehnaḡ mā do'yogā nā. Nu'mø gā sihᵤ yø pa dḡ map'ᵤ naya, gue'a gdi bεnjᵤ'a ngue mā do'yo dadiḡ dā ngue dā du conná ngue'ahᵤ”.

25 Mḡ juadi bi nsihmε p'ᵤya, bi deεraḡ vaso, bi 'yεna: “Nunaḡ ya, guehnaḡ rā hmεya naya ngue nu'mø dá tu, dḡ nja rá ts'edi nā rā 'da'yo cohi øt'ahᵤ Oja. Porque dḡ mfammaḡ ji conná ngue'ahᵤ. N'na

ndi ngu n'na ndi gui sih_u naya, dami b_{en}j_u ngue dá tugá”, bi 'y_εna.

²⁶ Janangue n'na ndi ngu n'na ndi gui sih_u na ra th_uhm_ε na, 'n_ε gui sih_u na rá ngui ra uva, gui 'y_oth_u ngue da bahyø ja'i ngue bi du ra Hmu Jesús. Dangu'a gui 'y_oth_u asta guehra pa ngue da εp'ua ra Hmu Jesús.

²⁷ A nuyá, nu to bi zä ngue hinguí nnu mansu na ra Santa Cena 'mø bi zi, ya ra ts'oqui øt'e. Porque hinguí nnu mansu'a ra Hmu bi mánná ji p'ua ha bi du conná guehra ja'i.

²⁸ Janangue nuyá, n'na ngu n'naj_u, ma ga hacj_u ra güenda te ja ma n'yomf_εn_ih_u hante ngue ga sih_u ra Santa Cena.

²⁹ Porque nu'mø ngue sä da zi ra Santa Cena ra ja'i, 'n_ε hinga 'bet'o hacra güenda hanja te ga mbøni ngue bi du ra Hmu, ra ja'i ya honse rá castigo da thogui.

³⁰ Ja njap'ua ngue xangu yø ja'i tho ra castigo, sä ra n'ua ngue di hyenni. Ya hinguí nzaqui 'da, 'n_ε ya xandu 'da. Porque hinguí nnu mansu ra Santa Cena.

³¹ P_ε nu'mø ngue ga hacj_u ra güenda xanho p'ua ja ma n'yomf_εn_ih_u tengue ga mbønna Santa Cena, ya hin tema castigo ga thohm_u.

³² A nuya yø ja'i hinguí hacra güenda xanho p'ua ja yø n'yomf_εn_i tengue ga mbøni, guehya da pennbab_i ra castigo Oja ya ngue di hyenni. Porque Oja nnepe ngue di 'bätyø n'yomf_εn_i yø ja'i, n'namhma ngue hinda map'ua ja ra castigo di ma yø ja'i hinguí εc'ei Oja.

³³ Janangue nuya ma zi cu'ah_u, nu'mø gadi mpetih_u ngue 'dap'ua gui sihm_εh_u, dami ntø'mi n'na

ngu n'na'ah_u ngue 'da gdi nsihm_εthoh_u.

³⁴ P_ε nu'mø ngue to hingu_i hätra thuh_u, 'be di nsihm_ε 'mø bi n_εxp_u ja rá ngu, n'namhma_u ngue hinda 'yøtra ts'oqui p'_u ha gadi mp_εtih_u, ya hin tem_u castigo da thogui. A nu'mø ngue ja mi'da yø hya guí h_εmp_u, ga xi'i ha gdi japh_u 'mø dá magä p'_u.

12

¹ Ague ma zi cu'ah_u, di nne ga xi'ah_u hanja'a te ørpe n'na ngu n'na yø ja'i na ra Espíritu Santo.

² Ya guí pahm_u ngue nu'mø yø pa xa thogui, nu'mø tobe hingmani pahm_u Oja, xcá thanneh_u yø dahm_u hingu_i ya. 'N_ε conná nguehyø dahmu xcá thanneh_u, hingá pahm_u hanja na rá 'yu Oja.

³ A nuyá, nu ra ja'i ena ngue ra Espíritu Santo di b_εnnbabi ra hya i mma, dami padi ha gdi hyacj_u ra güenda xanho ngue'mø majuan_i ra Espíritu Santo di b_εnnbi te mma ogue hin'na. Porque nu ra ja'i ngue ra Espíritu Santo di b_εnnbabi ra hya i mma, guehna ra ja'i hinjam'mø di sanna Jesús. A nuyá, nuya yø ja'i n'youi ra Espíritu Santo, høndya sä da ma ngue ra Jesús gue'a ra Hmu mah_εts'i'a.

⁴ A nuna rá 'befi Oja i ja, 'dama 'dan'yo ma 'befi di 'bepi da 'yøtyø 'y_εc'ei. P_ε gä gue'a ra Espíritu Santo øt'e ngue da zä da 'yøtra 'befi yø ja'i.

⁵ N'na ngu n'naj_u, 'dama 'dan'yo ra 'befi di p_εhm_u, p_ε nu te gä di øth_u, gue'a ra Hmu Jesús di ørpa_u rá 'befi.

⁶ Hinga 'da'igu ra 'befi bi n'nacj_u, sinoque 'dama 'dan'yo ra 'befi. P_ε gätho gue'a Oja di hätra ts'edi yø ja'i ngue da badi ha di japra 'befi da 'yøt'e.

7 N'na ngu n'naj_u, Oja bi zänni tema 'befi ja ngue ga øth_u, gue'a ra Espíritu Santo di hac_u ra ts'edi ngue da zä ga øpah_u rá 'befi Oja. Pe nu'a te gätho ma 'befi bi 'dac_u, bi 'dac_u ra 'befi para ngue da 'yørpabi ra nho ma mmi'yεc'ei_u.

8 Nu 'da yø 'yεc'ei ya, ra Espíritu Santo di japyø ja'i ngue da badi xanho p'ua ja yø mmui ha di japra hya da ma. Nu mi'da p'uya, di japi ngue da badi ha di japi da man'ua yø hya xanhenni, para ngue da zä da dinyø mmui yø ja'i ya yø hya da ma.

9 Mi'da p'uya, di japra Espíritu Santo ngue nu'mø mmat'Oja ra ja'i, da dinna mmui ra ja'i ngue di nja'a te äp'a Oja. Mi'da p'uya, ra Espíritu Santo di unna ts'edi ra ja'i ngue da 'yøthe yø därqehi.

10 Mi'da p'uya, ra Espíritu Santo di unna ts'edi yø ja'i ngue da 'yøtyø milagro. Mi'da p'uya, ra Espíritu Santo di bennbabi'a te ra hya ja ngue da ma. Mi'da p'uya, di japyø ja'i ngue da badi xanho ngue'mø guesε ra Espíritu Santo di bennbabi'a ra hya mmana ja'i ogue hin'na. Mi'da p'uya, ra Espíritu Santo di japyø ja'i ngue da nya yø 'dan'yo hya hingui padi. 'Ba i'da yø ja'i p'uya ngue ra Espíritu Santo di japyø ja'i ngue da zä da ma te ni bøn'ua yø 'dan'yo hya i hma.

11 Pe gätho ya yø 'befi ya, guesε'a ra Espíritu Santo di japyø ja'i ngue da zä da 'yøtra 'befi. Nu'á, go gue'a sannbi n'na ngu n'na yø 'yεc'ei'a ndana gue'a ra 'befi da zä da 'yøtyø ja'i.

-----
12 Nu ra ja'i, madague'a xangu yø xequi n'youi rá do'yo, pe ra ja'i n'na nc'ei_utho. Di njath_u p'uya, ngue

conna Cristo xanguj_u ngue dí _εc' _εih_u'a, pε tengutho 'mø ngue n'na nc' _εitho di jah_u ra Cristo.

13 Gäthogah_u ya, ngu yø judío, ngu' _u hĩngyø judío, 'b_u i'da ngue 'b_uhyø hmu, 'b_u i'da ngue hĩnjo'o yø hmu, pε gäthogah_u, nu'mø b_i ma ma xixyagah_u, ra Espíritu Santo øt'e ngue dí cohi ngue _εntho n'na nc' _εitho di jah_u. Porque gäthogah_u, gue'a ra Espíritu Santo dí n'yoh_u.

14 Ya guí nnuh_u ngue rá do'yo ra ja'i hĩnga n'na xεquitho i ja, sinoque xangu yø xεqui n'youi.

15 Nu'mø da 'yenná gua ra ja'i: “¿Hanja ngue hĩngrá 'yεgä ra ja'i? Ya hĩngma n'yogä'be rá do'yo ra ja'i”, da 'yεna, pε nup' _u ja rá do'yo ra ja'i ja n'youi p'_u.

16 Ogue ma guh_u da 'yεna: “¿Hanja ngue hĩngrá dägä ra ja'i? Ya hĩngma n'yogä'be rá do'yo ra ja'i”, da 'yεna, pε nup' _u ja rá do'yo ra ja'i ja n'youi p'_u.

17 Xi'mø ngue gä rá ngani rá do'yo ra ja'i, gä dyø dä, ¿ha di zä ga øhm_u ra hya 'mø? Ogue gä ma do'yoh_u, gä dyø gu, ¿ha di zä d_i nja ma fahah_u 'mø?

18 Pε Oja bi 'yøt'e ngue b_i njap' _u ma do'yoh_u. N'na ngu n'na yø xεqui ja rá do'yo ra ja'i, bi japi hap_u b_i nepe da mε.

19 A nu'mø ngue gätho ya yø xεqui ja rá do'yo ra ja'i, da 'da'igu, ¿ha di zä d_i nεqui ngue ja rá do'yo ra ja'i 'mø?

20 Pε nuna ra hya i ja, madague'a ngue xangu yø xεqui n'youi rá do'yo ra ja'i, pε gätho ya yø xεqui ya, gue'a guí nεqui xanho ngue ja rá do'yo ra ja'i'a.

21 Nu yø dä ra ja'i, hĩngui sä da 'yεmbyø 'ye: “Nugä hĩndí hon'a'i”, da 'yεmbi. Nu rá ya ra ja'i, hĩngui sä da 'yεmbyø gua: “Nugä hĩndí hon'aui”,

da 'yɛmbi.

22 Pɛ gätho ya yø xɛqui ja ma do'yohɯ, gätho mahyonitho. A nu yø xɛqui dí ɛmhmɯ ngue h̄in'ɛ mahyon̄i, gue'ɯ yø xɛqui ma datho mahyon̄i'ɯ.

23 I ja 'da yø xɛqui n'youi ma do'yohɯ ngue ɛntho h̄ints'ɛhm̄i su t'ørpa masu, pɛ gue'a ra xɛqui'a ngue man'na dí pãxhɯ xanho. 'Nɛ ja n'na ra xɛqui ma do'yohɯ ngue h̄ingui sä da hnu, 'nɛ guehna ra xɛqui na p'uya ngue man'natho dí suphɯ na.

24 I ja yø xɛqui ma do'yohɯ ngue di nɛqui, 'nɛ h̄inte man'na dí hon̄i ngue ga japhɯ. Nuna Oja bi hoqui gätho ma do'yohɯ, 'nɛ bi 'yøt'e ngue man'na di muui'a ra xɛqui dí ɛmhmɯ ngue h̄inga njuani p'ɯ gui nɛqui.

25 Janangue nuyá, h̄inga 'da'a n'nanni 'yo rá do'yo ra ja'i, sinoque gätho'ɯ yø xɛqui ja rá do'yo ra ja'i, n'na ngu n'na, di nhyon̄i.

26 Nu'mø ngue di hyenna n'na xɛqui rá do'yo ra ja'i, gä rá do'yo ra ja'i di hyenni. Nu'mø ja n'na ra xɛqui rá do'yo ra ja'i ngue hnu mansu, gä rá do'yo ra ja'i, gä di johya.

27 A nuyá, guecjɯ'a nnøpe ngue rá do'yo ra Cristo ya. N'na ngu n'najɯ, guecjɯ'ɯ yø xɛqui n'youi p'ɯ ja rá do'yo'a.

28 Njarbatho Oja ya, n'na ngu n'na yø 'yɛc'ɛi bi zännbi ndana gue'a ra 'bɛfi da zä da 'yøt'e n'na ngu n'na. Rá maditho, Oja bi unyø 'bɛfi'ɯ yø representante ra Cristo. Rá yoho, 'bɛhyø ja'i ngue bi t'unna 'bɛfi ngue da manna hya di bɛnnbabi ra Espiritu Santo ngue da ma. Rá hyu, i 'bɛhyø ja'i ngue bi t'unyø 'bɛfi ngue di nxännbate rá hya Oja. I 'bɛhyø ja'i bi t'unyø 'bɛfi ngue øtyø milagro. I 'bɛhyø ja'i

bi t'unyø 'bɛfi ngue da 'yøthe yø dārquɛh̄i. A nuyá, i 'bʰhyø ja'i bi t'unyø 'bɛfi ngue fäxyø mmic'ɛiui. 'Nɛ i 'bʰhyø ja'i ngue bi t'unyø 'bɛfi ngue d̄i manda p'ʰ ja ra n̄ija. I 'bʰhyø ja'i ngue bi t'unyø 'bɛfi ngue da nya'ʰ yø 'dan'yo hya h̄ingui pad̄i.

²⁹ Pɛ h̄inga to bi zä ngue da zä da 'yøtra 'bɛfi ngue drá representante ra Cristo. N̄i x̄inga to bi zä n̄i ja'i da zä da 'yøtra 'bɛfi ngue da nya'ʰ yø hya di b̄ennbabi yø ja'i ra Espíritu Santo da ma. 'Nɛ h̄inga'da gui t'untho yø 'bɛfi yø ja'i ngue da zä d̄i nxännbate rá hya Oja. 'Nɛ h̄inga'da gui t'untho yø 'bɛfi yø ja'i ngue da zä da 'yøtyø milagro.

³⁰ 'Nɛ h̄inga'da gui t'untho yø 'bɛfi yø ja'i ngue da zä da 'yøthe yø dārquɛh̄i. 'Nɛ h̄inga'da gui t'untho yø 'bɛfi yø ja'i ngue da nya'ʰ yø 'dan'yo hya h̄ingui pad̄i. 'Nɛ h̄inga'da gui t'untho yø 'bɛfi yø ja'i ngue da zä da ma te ga mbøn'ʰ yø 'dan'yo hya i h̄ma.

³¹ Dam̄i neh̄a ngue Oja di 'da'ah̄a rá 'bɛfi nu'a ma datho tate d̄i muui. Pɛ nugä, nuna man'na ra hya tate d̄i muui ngue m̄i'da yø hya, guehna dí nne ga xän'nah̄a naya.

13

¹ A nuyá, madague'a gdi pad̄i gdá nya'ʰʰ yø hya yø 'dan'yo ja'i, ogue gdi pad̄i gdá nya'ʰʰ yø hya ga ya yø anxɛ, pɛ nu'mø h̄in dadi mahma mmic'ɛih̄a, ya h̄inte dadi muh̄a. Nu ma hyah̄a h̄inte d̄i muui porque di cohma tengutho ra t'ɛgui 'mø ma zant'i, ogue tengutho ra xit'ɛgui di zantyo hyaxi.

² Madague'a gdi pad̄i gdá nya'ah̄a'ʰ yø hya di b̄ennbabi ra Espíritu Santo yø ja'i da ma, ogue gdi pahma gätho'ʰ yø hya xanhenni, ogue gdi timhma

xandønho hanja'ʰ yø hya h̄ingui fadi hanja, ogue di ja xanho ma nt'ɛc'ɛihʰ, asta ga ɛmphʰ yø nyuni ngue da 'uegue, dani mpa n'na nguadi, 'nɛ di nja, pɛ nu'mø h̄in dadi mahma mmic'ɛihʰ, ya h̄inte dadi muhʰ.

³ Madague'a ga dat'i gätho'a te dí peshʰ ngue ga unhnʰ te da zi yø hyoya, ogue asta ga n'uni ngue da ma nt'udi gahʰ, pɛ nu'mø h̄in dadi mahma mmic'ɛihʰ, ya h̄inte dadi muhʰ.

⁴ A nu ra ja'i ngue majuan̄i di mahrá mmic'ɛiui, guehna ra ja'i seti te sifi. Guehna ra ja'i ja rá yemmai. Guehna ra ja'i h̄ingra zeya. Guehna ra ja'i h̄indi 'yɛts'i hapʰ ya.

⁵ 'Nɛ di jammansu rá mmic'ɛiui. H̄ingui honse ra nho da m'mai, sinoque honnbabi ra nho yø mmic'ɛiui. 'Nɛ h̄ingra cue. I ja rá mpunnbi tengue t'ørpe.

⁶ H̄indi johya 'mø nnu ngue øtra ts'oqui mi'da yø ja'i, sinoque di johya 'mø nnu ngue njuantho ga 'yo yø ja'i.

⁷ Nu'mø di mahrá mmic'ɛiui n'na, ya di siguetho di madi madague'a h̄ingui ho te ørpabi. Zant'a ɛmbrá mm̄ai ngue xanho te øtra mmic'ɛiui, porque h̄ingui nne da hyɛp'ʰ'a gui madi. I tø'mi ngue di n'yo rá mm̄ai rá mmic'ɛiui 'mø ngue h̄inga gue'a øt'e.

⁸ A nuyá, nu'a ngue ga mahma mmic'ɛihʰ, i jatho ngue h̄inha rá nzɛgui ga mahmʰ. Pɛ nuya yø 'bɛfi bi 'dacʰ Oja, di njap'ʰ rá nzɛgui ya. Porque da 'yɛhra pa ngue ra Espíritu Santo ya h̄inni mantho di bennba yø ja'i ra hya da ma. Da 'yɛhra pa ngue ra Espíritu Santo ya h̄inni mantho da japyø ja'i da nya yø 'dan'yo hya. Da 'yɛhra pa ngue ra Espíritu

Santo ya h̄inni mantho ngue ja da x̄ännbabi yø ja i'ũ yø hya x̄anhenni.

⁹ A nuyá, majuan̄i ngue h̄inga ḡätho dí pah̄mũ hanja yø hya. Porque Oja h̄inguĩ uđi ḡätho'a te ra hya i ja.

¹⁰ Pε da 'yεhra pa ngue ḡäthogah̄ũ ga pah̄mũ x̄anho hanja ra hya. Nu'ũ yø pa'ũ, ya h̄imma hyoni ngue di m'mũhyø ja'i da x̄ännba ra hya yø mmi'yεC'ε̄iui.

¹¹ A nu'mø mará ngüεgui, dí mmanyø hya ga nya yø basi. Nu mā n'yomfēni mi ja, tengutho yø n'yomfēni yø basi. Pε nuyá, ya dá ndan'yohũ ya, ya bi gop'ũ yø hya xtá mangá 'mø mará ngüεgui.

¹² Nuyá, nup'ũ ga mbεmma mm̄ai hanja ra hya ya, εntho tengutho 'mø di hεtra hyε, h̄indi nεqui x̄anho hanja ḡätho yø hya. Pε da 'yεhra pa ngue ga nnurpah̄ũ rá h̄mi ra Cristo. Ya ja ga pah̄mũ p'ũ x̄anho hanja ra hya p'ũya. A nuyá, zits'ũtho dí pah̄mũ hanja ra hya ya, pε nu'ũ yø pa'ũ, ya ga pah̄mũ x̄andønho ḡätho hanja, tengutho Oja i pac̄jũ x̄andønho'a.

¹³ Janangue ja ua ya hyu yø hya zant'a ja ts'εditho ngue ga øthũ. Ja ts'εditho ngue zant'a ga εC'ε̄ihũ Oja. Ja ts'εditho ngue zant'a ga εhmũ ngue di nja'a te mman'Oja. 'Nε ja ts'εditho ngue zant'a ga mah̄ma mm̄ic'ε̄ihũ. Pε nuna mā datho di muui ya hyu yø hya ya, gue'a ngue zant'a ga mah̄ma mm̄ic'ε̄ihũ.

14

¹ Dami ja ndum̄m̄ai ngue guĩ mah̄ni mm̄ic'ε̄iui n'na ngu n'na'ahũ. Nuna Oja, 'dama 'dan'yo yø

'bɛfi i ja, pɛ dāmi ne ngue dā zā gui 'yɔrpaɦɯ rá 'bɛfi Oja. 'Nɛ mā datho dāmi nehɯ ngue dī m'mɦyɔ ja'ī ngue ya dyɔ 'bɛfitho'a ngue dā mānna hya di bɛnnba Oja.

² Porque nu'mø 'bɦra ja'ī ngue ga ya'ɦ yø hya hĩngui fadi, ya hĩngyø ja'ī'ɦ nzofø, porque hĩnjongui øde te ga ya. Hĩnda hønsɛ Oja padī tema hya mmanna ja'ī. Porque ra Espĩritu Santo di hatra ts'ɛdi di bɛnnbi te dā mā, pɛ hĩnjongui padī te ga mbønyø hya i mma.

³ Pɛ nu ra ja'ī ngue di bɛnnbabi Oja ra hya ja ngue dā xihyø ja'ī, gue'ɦ yø ja'ī nzofø para ngue di zacyø nt'ɛc'ɛi yø ja'ī. Di hatra ts'ɛdi yø ja'ī nā ra hya øde hma, 'nɛ hũrpabi yø mmɦi.

⁴ A nuya yø ja'ī ga ya yø 'dan'yo hya, guehya hĩnjongui øde te ga ya, sinoque pase hanja'a ra hya mma. Pɛ nu ra ja'ī ngue di bɛnnbabi Oja nā ra hya dā xihyø ja'ī, nuya yø ja'ī dī mpɛti, di japi ngue dā dĩnyø mmɦi yø ja'ī nā ra hya xifi.

⁵ Maɦotho 'mø ngue gātho di sã gdi nyahɯ yø 'dan'yo hya hĩngui fadi. Pɛ mā datho dī nnegã ngue di bɛn'nahɯ Oja'a te ra hya gui xihmɯ yø ja'ī. Porque man'na xanho ngue dā 'yøde xanho yø ja'ī'a te ra hya gui mmamɦmɯ, hĩnda gue'a ngue gdi nyahɯ n'na ra hya ngue hĩngui øhyø ja'ī. Xquet'a xanho, pɛ gue'mø 'bɦp'ɦ te'o dā zā dā mā te ga mbønnā hya dā hma. Janangue gātho yø ja'ī di 'bɦp'ɦ dā dĩnyø mmɦi hanja ra hya.

⁶ Ague mā zi cu'ahɯ, xi'mø ga mmagã p'ɦ ngue ga xān'nahɯ ra hya, 'nɛ gdá zo'ahɯ yø hya hĩngui øhmɯ, ĩndana ra hya gui 'yɛt'ammɦihɯ 'mø? Pɛ nu'mø gdá zo'ahɯ'a te ra hya gni yahɯ, ya dā dīni xanho nĩ mmɦihɯ hanja ra hya 'mø. Ya gui pahmɯ hanja'a

rā hya di bɛnngagui Oja ga mmamp'uya, guehna rā hya dā zä ga xän'nah̄u nā.

⁷ Ya guí nnuh̄u, nu'mø ya rā corneta ximmi ya rā 'bida, nu'mø h̄indi ntinyø hya, ya h̄ingui fadi tema so i ja.

⁸ Nup'ua ja n'na rā tunhni ya, nu'a pixtra corneta 'mø h̄ingui padi dā mixt'i, aha ya rā corneta, h̄inte ni bontho. Porque h̄indi nsä yø ja'i ngue di nja rā tunhni.

⁹ Guí njath̄u p'uya, nu'mø h̄ingui øhyø ja'i'a rā hya gni yah̄u, ¿hague dā mbahyø ja'i'a rā hya guí mmamhm̄u 'mø? aha gadi yahnih̄u, h̄injongui øde te guí mmamhm̄u.

¹⁰ Nuua ja rā ximhäi, mandøngu dyø hya ja ua ngue gā ya yø ja'i. Pɛ gätho'ua yø hya gā ya yø ja'i, ja te ga mbøni.

¹¹ A nuyá, nu'mø toni ja'i dā zoqui, 'nɛ gā ya rā hya h̄indi øde, ya tengutho 'mø dā ndø yap'atho rá häi'a nzoqui, porque h̄inda zä gdá nya'be'a te rā hya gā ya rā ja'i.

¹² Nugä dí padi ngue emmɛi guí nne di ha'ah̄u rā ts'edi rā Espíritu Santo ngue dā zä guí 'yørpah̄u rá 'bɛfi Oja. Pɛ dami neh̄u ngue nu'a rā 'bɛfi guí 'yøth̄u, dā gue'a rā 'bɛfi mā datho dā 'yørpabi rā nho ni mmi'yɛc'ɛih̄u guí 'yøth̄u.

¹³ Nu to nne dā nya yø hya ngue h̄ingui øhyø ja'i, dā 'yäpra mate Oja ngue dā zä dā xihyø mmic'ɛiui te ga mbønna hya dā ma.

¹⁴ Porque nu'mø dí mmat'Oja 'nɛ h̄ingui øhyø ja'i'a te rā hya nna mat'Oja, nuua ja mā mmui dí padi ngue dí mmat'Oja, pɛ nuyä yø hya dí mma, ya h̄in temā nho dā 'yørpabi yø ja'i.

15 ¿Ndana gue'a ja ngue ga øt'ä ya 'mø? I ja ngue ga mmat'Oja co gätho ma mmäi, pε guehya yø hya øhyø ja'i gdä mat'Oja. I ja ngue ga tutyø alabansa co gätho ma mmäi, pε da gue'ü yø alabansa ngue øhyø ja'i yø hya i mma.

16 Nu'mø gadi ja mammadihü Oja, 'nε'mø h̄injongui øde tema hya gui mmamhmü, nu ra ja'i øts'e te gui mmamhmü, ya h̄ingui padi te ga mbønna hya. Ya h̄ingui sä da 'yenna ja'i da ngut'atho.

17 Madague'a ngue mazi hotho ha gni ja mammadihü Oja, pε nu'mø ngue h̄ingui øhyø ja'i'a ra hya gni ja mammadihü Oja, ya h̄in tema ntho ørpabi yø ja'i ra hya øde.

18 Nugä dadi ja mammadi Oja ngue mits'ü xangu yø 'dan'yo hya dí padi gdä nyagä ngue'ahü.

19 Pε nup'ü di mpeti yø ja'i, nugä dí nnu manho ngue h̄ondi cat'atho yø hya ga xänbabi yø ja'i, pε da gue'ü yø hya øhyø ja'i gdä nya, h̄inda gue'a ngue ga mmangä 'det'a mahuah̄i yø hya ngue h̄ingui pahyø ja'i te ga mbøni.

20 Ague ma zi cu'ahü, 'yon̄i mantho gui øthü tengutho yø basi ngue zits'ü dyø n'yomf̄eni i ja. Pε xanho ngue gui cohü tengutho yø basi ngue h̄ingui ngu ra nts'o padi, gui njathü p'üya. Pε ya gyø daja'ihü, dami 'yøt'e ngue ya ja xanho ni n'yomf̄enihü ya.

21 Nup'ü ja ra libro ngue rá ley, Oja i εna: “Nüya yø ja'i ngue yø mmejmahya, ga japi ngue di ts'ofø conyø hya ga ya yø 'dan'yo ja'i. Pε madague'a di ts'ofø conyø 'dan'yo hya, ngütho h̄inda 'yørcagui masu”, εn'Oja.

22 Janangue nuna Oja, nu'mø nzohyø ja'i conyø hya hinguì fadi, gue'a ra hmeya'a ngue hingyø 'yεc'ei yø ja'i ts'ofò, sinoque yø mmejmahyatho. Pε nu'mø nzo Oja yø ja'i connā hya di bεnnbabi yø pøngahya da ma, gue'a ra hmeya'a ngue ya yø 'yεc'ei yø ja'i nzofò.

23 A nu'mø ngue n'narbɛ xá mpeti yø 'yεc'ei, 'nε'mø gā ga ya yø 'dan'yo hya ngue hinga nt'ode te ga ya, xi'mø bi yut'a n'na ra ja'i hingra 'yεc'ei 'nε hinguì pahyø 'dan'yo hya ga ya yø ja'i, uanguì da 'yεmbi ngue loco yø ja'i di yahni.

24 Pε nu'mø nne di nya n'na ra 'yεc'ei ngue da manna hya di bεnnbabi Oja da ma, 'nε da nya ra hya ga ya yø ja'i, xi'mø bi yat'a n'na ra ja'i hingra 'yεc'ei 'nε hinguì padi hanja ra nt'εc'ei, ra ja'i da dinnā mmui ngue ja rá ts'oqui co nu'a te ra hya da 'yøde.

25 Di n'yo rá mmui ra ja'i ngue Oja i padi xanho te gāma hya mbεmp'ɛ ja rá mmui. Di ndantyøhmɛ p'ɛya ngue da danne Oja. Da 'yεna: “Majuani ngue gue'a Oja n'youi ua ha di mpeti yø ja'i 'bɛcua”, da 'yεna.

-----
26 Ague ma zi cu'ahɛ, nup'ɛ ha gadi mpetihɛ ya, i 'bɛi to nne da dutyø salmo, i 'bɛi to nne di nxännbate rá hya Oja, i 'bɛi to nne da manna hya di bεnnbabi Oja, i 'bɛi to i nne da nya yø hya ngue hinga nt'ode, i 'bɛi to da zā da ma te ga mbønyø 'dan'yo hya hinga nt'ode. Pε nu te gāma hya guì nne guì mmamhmɛ, guì mmamhmɛ'ɛ yø hya di hatra ts'edi yø ja'i.

27 A nu'mø te'o ga ya ra 'dan'yo hya hinga nt'ode, ya høndi yo nc'ei ogue hyu nc'ei di nya. Pε 'da

m̄i'datho d̄i nya. 'Nε n̄netho ngue di 'b̄ui te'o da xihyø ja'i teni b̄øn'ɯ yø hya da h̄ma.

28 A nu'mø ngue h̄injo'o p'ɯ to di thocra hya, man'na x̄anho ngue 'yo d̄i nzohyø ja'i'a n'nan'yo ra hya ga ya. Porque h̄injongui øde te ga ya. Sinoque n'na ngu n'na d̄i nyas̄eui Oja p'ɯ ja yø mm̄i.

29 Xquet'a ngut'a ya, nu te'o nne da xihyø ja'i'ɯ yø hya di b̄ennbabi Oja da ma, d̄i nya yonc'ei ogue hyu nc'ei. Mi'da yø ja'i p'ɯya, da hyacra güenda ngue'mø majuan̄i Oja di b̄ennbabi ra hya mm̄anna ja'i ogue h̄in'na.

30 Nu'mø ngue 'b̄ɯp'ɯ man'na ra ja'i nne da xihyø ja'i ra hya di b̄ennbabi Oja da ma, d̄i nsäya'a ya p'ɯya, di japi d̄i nya man'na nc'ei nne d̄i nya.

31 Gätho'ah̄ɯ, nu to nne da xihyø ja'i ra hya di b̄ennbabi Oja da ma, 'da mi'da d̄i nya. Janangue nu'ɯ yø ja'i øxra hya da h̄ma, da d̄inyø mm̄i hanja ra hya, gue'a di hya ra ts'edi'a.

32 Nu te'o nne da xihyø ja'i'a te ra hya di b̄ennbabi Oja da ma, da d̄ø'mi m̄ente da zä d̄i nya.

33 Porque Oja h̄inguí nnepe ngue 'da di yah̄n̄itho yø ja'i p'ɯ ha ja ra hya.

Nu'a te ør'mi'da yø 'yεc'ei mi'da yø hn̄ini, dangu'a gui 'yøth̄ɯ.

34 Porque yø xisu h̄inguí sä ngue d̄i nyap'ɯ ha d̄i mp̄eti yø 'yεc'ei. Porque yø xisu h̄in'yɯ ra nt'edi ngue da gue'ɯ di opan'yu ra hya yø ja'i'ɯ. Sinoque yø n'yoh̄ɯ'ɯ i ja ngue d̄i m'm̄et'o tengutho ra hya mm̄amp'ɯ ja rá ley Oja.

35 Nu'mø ja tema hya nne da 'yänna n'na ra xisu, da 'yänna damme p'ɯ ja rá ngu. Porque h̄indi n̄ejman̄ho ngue ra xisu d̄i nyap'ɯ ha d̄i mp̄eti yø

'yɛc'ɛi.

³⁶ Maḥsā mī 'yɛnā ngue dā zā guí sänse te guí 'yøth. Porque hingo gá dāmhm̄ rá hya Oja, sinoque m'mɛfatho bi zønnā hya p'ɥ guí 'bāhm̄.

³⁷ Nu'mø toni ja'i dā 'yɛnā ngue di bɛnnbabi Oja rā hya ja ngue dā mā, ogue to dā 'yɛnā ngue n'youi rā Espíritu Santo, dā badi ngue nuya yø hya dí xi'ah, gue'a Oja di 'bejpasɛgui te dí mma.

³⁸ A nu'mø toni ja'i dā 'yɛnguì ngue hinga gue'a rā hya dí mma, dā gue'a to mman'a p'ɥya xquet'a hinguì ja ngue dā t'embì ngue gue'a rā hya mma.

³⁹ Ague mā zi cu'ah, dami neh ya ngue guesɛ Oja di bɛn'nah rā hya guí xihm̄ yø ja'i. A nu'ɥ yø ja'i gā yā yø 'dan'yo hya, dami unhn̄ rā nt'ɛdì ngue dī nya.

⁴⁰ Pɛ dā 'yo ni 'yu'a te gāma hya guí mmāmhm̄, mazihotho gdì māmhm̄ rā hya.

15

¹ A nuya mā zi cu'ah, man'nan'yo mī 'yøt'e ngue guí pumbɛnihm̄ nā rā hoga 'da'yo hya dá xi'ah ya. Ya gá nu man'hoh nā rā hya nā, 'nɛ guehna gā dū ni nt'ɛc'ɛih̄ naya.

² Nu'mø ngue hinguì hyehm̄p'ɥ nā rā hya naya, gue'mø ngue hingmā xøts'etho gni 'yɛc'ɛih̄ nā rā hya 'mø, guehna rā hya dī nyanni teh nā.

³ Nuna rā hya bi siqui, guehna rā hya rá muditho dá xān'nah nā. Guehna rā hya nā ngue bi dū rā Cristo ngue bi hoga mā ts'oquih̄. Ya bi nja nā te rā hya nt'ot'i p'ɥ ja rā Maça Libro.

4 M̄i d̄u r̄a Cristo, b̄i ma nt'äḡui. P̄ε bi b̄ennate'a r̄á hȳu pa. Ya mah̄ømbi n̄ja r̄a hȳa nt'ot'i p'̄u ja r̄a Maça Libro.

5 M̄i b̄ennate r̄a Cristo, b̄i n̄u r̄a Bedu ngue ya 'b̄ai mah̄øn'a. M'm̄efa p'̄uya, b̄i n̄u ḡätho'̄u m̄i'da yø representante r̄a Cristo.

6 Man'na r̄a pa p'̄uya, tho'i cat'a ciento'̄u ma c̄uh̄u b̄i n̄n̄ui r̄a Cristo mah̄øn'a. 'N̄ε x̄angu tobe 'b̄utho ya, x̄inx̄a nd̄u 'da.

7 M'm̄efa p'̄uya, b̄i n̄u r̄a Jacobo. Man'na r̄a pa p'̄uya, ḡätho'̄u yø representante b̄i n̄u mah̄øn'a.

8 M̄i n̄u r̄a Cristo ya to ḡä b̄i n̄u, ya dá nth̄εε'be p'̄u r̄á nz̄equi. P̄ε n̄uḡui, man'natho h̄inga n̄juaniḡui.

9 Porque guec̄a m̄its'̄u h̄inga n̄juaniḡä ngue ḡätho m̄i'da yø representante r̄a Cristo. A n̄uḡui, ya r̄a matetho bi 'yøt'Oja ngue bi 'dajm̄a 'b̄efi ngue r̄á representantegui, porque n̄uḡui xt̄á s̄ac̄ä ya yø ja'̄i Oja.

10 P̄ε Oja bi 'yøtr̄a m̄ate ngue bi 'dacr̄a 'b̄efi di p̄ehya, 'n̄ε h̄inga s̄ärb̄utho'a r̄á m̄ate bi 'daqui. Porque man'na x̄angu r̄a 'b̄efi dí øt'ä ngue ḡätho'̄u m̄i'da yø representante r̄a Cristo. P̄ε n̄un̄a r̄a 'b̄efi n̄a, h̄ingo d̄adi jas̄eḡä n̄a, sinoque ørcaḡui r̄a m̄ate Oja ngue f̄ax̄qui te dí øt'e.

11 A n̄uyá, n̄u'mø gueque x̄angu r̄a 'b̄efi dí øt'e, ogue go gue'̄u m̄i'da x̄angu r̄a 'b̄efi bi 'yøt'e, p̄ε n̄un̄a r̄a hȳa dí mm̄anḡähe, 'da'iḡu n̄a. 'N̄ε guehn̄a r̄a hȳa guí εc'̄eih̄u n̄a ya.

12 A nuyá, gá 'da'igu dí mmangähe ya ngue bi du ra Cristo 'nɛ bi bɛnnate. ¿Pɛ hanja ngue guí ɛmhmɛ ngue hĩndi bɛnnate yø ánima?

13 A nu'mø ngue majuanĩ guí mmamhmɛ ngue hĩndi bɛnnate yø ánima ya, ¿hanja ngue bi zã bi bɛnnate ra Cristo 'mø?

14 A nu'mø ngue hĩmma juanĩ bi bɛnnate ra Cristo, ya hĩnte nĩ bøntho nã ra hoga 'da'yo hyã dí mmangähe 'mø. Dã guehni nt'ɛc'ɛihɛ p'ɛya, xquet'a hĩnte nĩ bøntho 'mø.

15 Ya ra fɛhni dí mmangähe 'mø ngue dí xi'ahɛ te bi 'yøt'Oja. Porque dí xi'ahɛ ngue Oja bi japi bi bɛnnate ra Cristo 'mø mi du. A nu'mø ngue hĩmma juanĩ di bɛnnate yø ánima ya, ya hĩmma juanĩ ngue Oja bi japi bi bɛnnate ra Cristo 'mø.

16 Xi'mø ngue hĩndi bɛnnate yø ánima ya, ya xmama bi du ra Cristo 'mø.

17 Xi'mø ngue ra Cristo hĩmbi bɛnnate, nuna nĩ nt'ɛc'ɛihɛ i ja, ya hĩnte nĩ bøntho. Porque hĩnga nju't'itho nĩ ts'oquihɛ 'mø.

18 Nu'mø ngue ngu'a ya, nu'ɛ to ya xã ndu, madague'a bi 'yɛc'ɛi ra Cristo, pɛ xquet'a 'nɛ'ɛ di m'mɛ'ɛ.

19 Nu'mø ngue hĩnte nĩ bøntho ngue dá ɛc'ɛihɛ ra Cristo mɛnte ra pa dá m'mɛhmɛ, ya man'natho huɛcatejɛ 'mø ngue gãtho mi'da yø ja'i.

20 Pɛ majuanĩ dí xi'ahɛ ngue nu'mø mi du ra Cristo, bi bɛnnate. Co nuna ra hyã naya, dí haxã njuanĩ ngue gãtho yø ánima xã ndu jatho ngue di bɛnnate m'mɛfa.

21 Nu'a ra ts'oqui bi 'yøtra Adán, ja bá fɛp'ɛ ngue bi du yø ja'i ua ja ra ximhäi. Pɛ xquet'a nu'a i bɛnnate ra Cristo 'mø mi du, go bá jetra 'yu'a ngue

jatho di bɛnnate yø ánima.

²² Ra Adán, rá 'y'á ngue gáthogah, gátho ja ngue ga tuh. Pɛ nu to gátho ɛc'ɛi ra Cristo ya, ja ngue di bɛnnate.

²³ N'na ngu n'na bá n'yoi ra pa p'ɛ ngue di bɛnnate. Rá mɛditho bi bɛnnate ra Cristo, m'mefa p'ɛya, nu'mø bá ɛhra Cristo, nu te'o gá xa 'yɛc'ɛi, gá di bɛnnate.

²⁴ Nu'mø ngue bi dapi gátho yø nsaiui, nu'ɛ ɛna ngue ja yø ts'edi ngue di mmandasɛ, gá di ts'onnbabi yø hya, ya gue'a ra pa rá nzɛgui'a p'ɛya. Nuna Oja rá Papá, di daprá cargo p'ɛya ngue di ndast'abi.

²⁵ Porque ra Cristo jatho ngue gue'a di ndast'abi'a asta gue'mø da 'yøt'a Oja ngue da dapi gátho yø nsaiui.

²⁶ Nu'a rá nsaiui rá nzɛguitho da dapi, gue'a ra ndate i ja'a, porque ya hinjon da du.

²⁷ Nuna Oja bi unná cargo ra Cristo ngue gá go di manda te gá ja na. Pɛ nuyá, hinguí nne da ma ngue ra Cristo di manda rá Papá, porque go gue'a rá Papá bi unná cargo ra Cristo ngue di manda te gá i ja.

²⁸ Da zonna pangue da dahra Cristo ngue di manda te gá ja. Ra Cristo p'ɛya, nu'a rá Papá bi unná cargo ngue di manda te gá ja, di dapi ngue di mandasɛ, ya guesɛ Oja di manda te gá ja p'ɛya.

²⁹ I ja man'na ra hya dí nne ga xi'ah ya. I 'bɛ i'da yø ja'i ngue nyondi i nxixya ngue di pɔrpabi yø ánima himbi nxixya hante ngue da du. A nuyá, xi'mø ɛnyø ja'i ngue hɛndi bɛnnate yø ánima, ¿hanja ngue nxixya yø ja'i ngue di pɔrpabi yø ánima tengutho 'mø xtí nxixya hante ngue da du 'mø?

30 ¿Hanja ngue hangu ra pa dí engä ma te 'mø ngue hĩndi bennate yø ánima 'mø?

31 Porque n'na pa ngu n'na pa ja ngue da hyo gyø ja'i. Ague ma zi cu'ah, hontho dí xi'ah na ra hya na, porque majuanĩ ngue ja gampähä ngue n'na ngu n'naj, gä di n'yoh ra Hmu Jesucristo.

32 Nup' ja ra hñinĩ Efeso, xandøngu ra n'u dá sägä p', porque ena yø zate yø ja'i da njun'me. A nuyá, xi'mø ngue hĩndi bennate yø ánima ya, ¿teni 'b'e'a dí taha ngue te dí øt'ä 'mø? Man'na xanho ngue ga ena: “Ma ga nsännigo ya, ga mmĩ ga si te xtá tĩnĩ. Porque ni xudĩ ga tu”, ga ena.

33 'Yo gadi nhyegui ngue to da hyä'ah. Porque nu'mø gadi nsixh' yø ja'i xants'o ga 'yo, di ts'on'natho'a te ra nho gnĩ 'yoh'.

34 'Yo ma'bedi ni mmaih. Damĩ hyaxh ra 'yu njuantho, mamĩ 'yøth ra ts'oqui. Porque 'b' i'da ngue tobe hĩngui pahm Oja. Dí mmangä na ra hya na n'namhma ngue gui p'es'nisäh.

-----
35 Rá nzegui 'b' i'da nne ngue da 'yørca ra nt'änni ya, da 'yengui: “¿Ha di njap' di bennate yø ánima? ¿Tengu da gohyø do'yo 'mø bi bennate?” da 'yengui.

36 Gue'a ra ja'i ngue ma'bedi rá mmai da 'yänni tengu na ra hya na. Ya gui nnuh' 'mø bi ma nthuh' n'na ra hmudä, i 'ya rá do'yo ra hmudä, nu'a rá mmai ra hmudä p'aya da bøts'e.

37 Nu'mø bi ma nthuh' ra hmudä, ogue ra trigo, ogue ja te man'na ma hmudä, hinga tengu nja ra hmudä da thuh' da ngut'atho 'mø bi bøts'e. Sinoque ya n'nan'yo rá do'yo 'mø bi bøts'e.

38 N'na ngu n'na yø hmudä 'mø bi ma nthuhu, nu te nne Oja ngue da gohrá do'yo n'na ngu n'na yø hmudä, gue'a di jap'a.

39 Gätho yø cosa ngue ja yø do'yo, hinga 'da'igu yø do'yo. Nu rá do'yo rá ja'i hinga 'da'iguui rá do'yo yø zu'ε. 'Dama 'dan'yo yø do'yo i ja, n'nan'yo rá do'yo yø ts'int's'ε, ndan'yo rá do'yo yø hua.

40 Njarbætho te bí ja mahets'i ya. N'nan'yo gui nequi yø do'yo nguep'ε gui nequi yø do'yo ya te ja ua ja rá häi. Nu'ε bí ja mahets'i, n'nan'yo gui nejmanho ngue'a te gui nejmanho ya ja ua ja rá häi.

41 N'nan'yo gui yotra hyadi ngue'a gui yotra zana. Xquet'a njarbætho yø sø ya, nu'a te gui yot'i 'da yø sø hinga 'da'iguui yø nyot'i m'i da yø sø.

42 Nu'mø rá pa daní bennate ma do'yohε, n'nan'yo da gohi, ya hinda ngu'a tengutho ja ya. 'Nε ya hinda zá da du 'mø bi bennate.

43 Xants'o rá do'yo rá ja'i 'mø bi t'ägui. Nu'mø bi bennate p'aya, ya di nejmanho rá do'yo. Hinguí nzaqui rá ja'i 'mø bi t'ägui, pe nu'mø bi bennate, ya xanzaqui.

44 Nu ma do'yohε ja ua ja rá ximhäi da ma nt'ägui. Pe nu'mø daní bennate p'aya, ya hinma nzä ngue da du. Porque ja rá do'yo rá ja'i ngue da du, xindi nja rá do'yo rá ja'i ngue hinda du.

45 I mmamp'ε ja rá Maca Libro ngue εna: “Nuna rá Adán, rá mædi ja'i bi m'mæi, Oja bi hoqui 'nε bi japi ngue bi nja rá te”, i εna. Pe nuna rá Cristo bi m'mæ'a m'mæfa, ya hinga ja'itho na, guehna da zá di unna 'da'yo te yø ja'i na.

46 Rá mædi, bi nja ma do'yohε ngue da du. M'mæfa p'aya, di nja ma do'yohε ngue hinda du.

47 Nuna rá mudi ra ja'i bi m'mai, ra häi rá do'yo m'ø mi ma mahoqui na. Pe nuna rá yoho ra ja'i bi m'm'a m'mefa, gue'a ra Cristo bi 'yε mahεts'i na.

48 Gätho yø ja'i 'b'a nximhäi i ja yø do'yo tengutho rá do'yo na ra ja'i rá mudi bi m'mai ngue ra häi rá do'yo. Pe nu'x yø ja'i di ma mahεts'i, di nja yø do'yo tengutho rá do'yo'a bí 'yε mahεts'i.

49 A nujx, i ja ma do'yohx tengutho rá do'yo ra Adán. Pe m'mefa, xquet'a di nja ma do'yohx tengutho rá do'yo ra Cristo bí 'yε mahεts'i.

50 Ague ma zi cu'ahx, di nne ga xi'ahx ya, nuna ma do'yohx n'youi ra ji, hinda zá di m'mxp'x ha di manda Oja na. Porque nuna ma do'yohx hingui zai, ya hinda zá di m'mai para zantho na.

51 Pe di nne ngue ga xi'ahx n'na ra hya hingui fadi hanja. A nujx ya, hinga gätho ga tuhx, pe gä da ma mapädi ma do'yohx, n'nan'yo da gohi.

52 Tengutho gui ts'anträ dä ra ja'i, n'na zihmantho di njarbatho'a te ja ngue di nja. Nu ra pa ngue rá nzequi, da t'øde ngue di nya ra corneta. Nu'mø bi nya'a p'uya, nu'x xandu, di bennate ngue di m'mai para zantho. Pe nu'x yø ja'i di 'batho'a ra pa'a, da ma mapädithobi yø do'yo.

53 Porque ma do'yohx hingui zai, jatho ngue di mpädi, da gohi ngue di nzai. A nuyá, nuna ma do'yohx ja ngue da du. Nu'mø bi zá bi mpädi, ya hinda du.

54 Nuna ma do'yohx i tu, bi zá bi mpädi, para zantho di nja ma do'yohx. Ya di nja'a te mmamp'x ja ra Maca Libro ngue εna: “Nu ra ndate i ja, di m'mεhrá ts'edi, porque da thapi.

55 Ya hinda zá da hyojx ra ndate. Porque hinha da zá di ntate ngue da hyojx”, i εnna hya.

⁵⁶ I ja rá ts'edi ra ndate ngue ho yø ja'i porque ja yø ts'oqui yø ja'i. 'Nε i mman̄a ley ngue di njapra castigo ra ts'oqui.

⁵⁷ Pε jan̄uan̄i dadi ja mam̄adi Oja ngue mi zä ma εc'ei ma Hm̄ūh̄ Jesucristo, gue'a bi 'yøt'e ngue dá taph̄ū ra ndate'a.

⁵⁸ Jan̄angue n̄ya ma zi cū'ah̄ū, ga d̄h̄ū xand̄onho. 'Yo guí hehm̄ū na ma nt'εc'eīh̄ū i ja. 'Yo guí säyah̄ū ya, zant'a dam̄i 'yørpah̄ū rá 'befi ra Hm̄ū. Ya guí pah̄m̄ū ngue n̄na rá 'befi ra Hm̄ū dí ørpah̄ū h̄inga särb̄utho dadi m̄p̄eh̄m̄ū.

16

¹ Nu'a ra m̄enyū ja ngue gui p̄eth̄ū para ngue gui unhn̄ū ma cūh̄ū rá m'm̄u'a n'nann̄i, dam̄i 'yøth̄ū tengutho ra hya dá xicä yø 'yεc'eī rá m'm̄ap'̄ū ja ra häi Galacia.

² Nu'mø gá m̄petih̄u'a ndomingo, n'na ndi ngu n'na ndi guí m̄petih̄ū, n'na ngu n'na yø 'yεc'eī da hyaxi zi algo ra m̄enyū ngue ra ofrenda para ngue da ma m'm̄ets'i. Jan̄angue nu'mø dá magä p'̄ū guí 'b̄ah̄m̄ū, h̄inga ja gui p̄eth̄ū ra m̄enyū. Ya xqui 'uecj̄ū zihangu'a tengue xa nzat'a ni ts'edi xcá tah̄m̄ū.

³ Nu'mø dá magä p'̄ū, ya xqui huanhn̄ū yø n'yoh̄ū ga εt'a ngue da ma Jerusalén, di da ra m̄enyū. 'Nε ga un̄na carta da gats'i ngue dan̄i dä.

⁴ A nu'mø da zä ngue 'nεquī ga mma, 'da gdá mεgä'be'̄ū yø n'yoh̄ū da ma p'̄ūya.

⁵ Nu'mø dá nɛxä ua ngue gan̄i mpagä p'ɥ ja rā häi Macedonia, m'mɛfa p'ɥya gā thogui gan̄i mpar'ɥ Corinto guí 'bɥhmɥ.

⁶ Xamhmatho dā zä ngue gā m'mɥcä p'ɥ njamm̄i pa. A nu'mø dā zä, ja gā m'mɥp'ɥ mɛnte gä di thohyø sɛ'ye. Ya dā zä guí fäxçahɥ te gā hon̄i ha gan̄i mpa 'mø dá thogui.

⁷ H̄indí nne ngue gā thotho 'mø dá map'ɥ guí 'bɥhmɥ. Dā ne Ojā ngue dā zä gā m'mɥcä p'ɥ njamm̄i pa.

⁸ Pɛ nuyá, dí nne gā m'mɥcua Efeso mɛnte dā zønna pa ngue rā ngo Pentecostés.

⁹ Porque nua Efeso säp'ɥ gā mmangä xanho rā hyā ua madague'a xangu to sɛqui.

¹⁰ Nu'mø b̄i map'ɥ guí 'bɥhmɥ nā rā Timoteo, dam̄i 'yørpahɥ masu, porque nuna xquet'a ørpabi rá 'bɛfi rā Hm̄u tengutho rā 'bɛfi dí øt'ä.

¹¹ Nuna rā Timoteo, dam̄i nu mansuhɥ nā. A nu'mø bá pengui ngue dā zøcua dí 'bui, guá fäxhɥ'a te di zøcua. Porque dí tøm̄i ngue dā zøcua ha dí 'bui, dā gue'ɥ mā çuhɥ n'youi dí tøm̄i ngue dā zøcua.

¹² A nuna mā çuhɥ rā Apolos, dá xicä nā ngue 'da xtí mähä'ɥ mā çuhɥ b̄i ma dā nu'ahɥ. Pɛ h̄imb̄i ne b̄i ma. A nuyá, xamhmatho dā bongui ngue dā map'ɥ ya.

-----
¹³ Dá 'yo n̄i 'yu te guí 'yøthɥ. Dam̄i 'yøt'e ngue dū n̄i nt'ɛc'ɛihɥ. Dam̄i hyahɥ nzamm̄i n'na ngu n'na.

¹⁴ Nu'a te gä i ja ngue guí 'yøthɥ, to bi zä mā ja'í, gä guí mahmɥ.

¹⁵ Ague mā zi çu'ahɥ, nu'mø rá mudi mambá hmanna hoga 'da'yo hyā p'ɥ ja rā häi Acaya guí

'b_uhm_u, guí p_uhm_u ngue n_un_a r_a Estéfan_us co gátho' _u 'b_up' _u ja rá ngu n_a, guehya rá m_uditho bi 'y_uc' _u _u n_a r_a h_ua n_a. 'N_u guehya janjuan_ui ngue ho y_u mm_ui ngue f_uax_uy_u c_u ya.

16 Dí nneg_u ya ngue nu' _a te r_a h_ua m_uman_uya dí xi' _u h_u ya, d_um_ui 'y_uc' _u _u h_u. D_u gue' _u m_ui' _u d_u m_up_uefi ngue m_uman_u h_ua, 'n_u d_u 'y_ut' _u h_u r_a n_uho n_a r_a h_ua j_u m_ua, d_um_ui 'y_uc' _u _u h_u te m_ua.

17 Janjuan_ui d_udi joh_uya ngue bi z_ucu_u ya n_ui m_um_ung_uh_u r_a Estéfan_us, bá n'you_ui r_a Fortunato, con_un_a Acaico. Porque h_ui ngu_ui s_ua guí z_uenguag_uh_u ngue yap' _u _u _u n_ui ngu_uh_u. P_u ya bi z_ucu_u ya m_ua c_uh_u ngue bi z_uenguag_ui, _u _u _u g_ua s_use_uh_u ua ngue g_ua z_uenguag_uh_u.

18 Janjuan_ui ngue di h_uac_ur_a ts' _u d_ui 'm_u m_ui z_uh_u, teng_utho guí h_ua' _u h_u r_a ts' _u d_ui. D_um_ui p_uhm_u ngue n_uya y_u n'yo_uh_u n_uap' _u _u ngue di h_uat_ur_a ts' _u d_ui y_u ja' _u _u, d_um_ui n_u m_uans_uh_u ya.

19 N_uya y_u 'y_uc' _u _u 'b_ui g_ua r_a h_ui Asia, g_ua di z_uengua' _u h_u. N_uya di z_uengua' _u h_u, guehn_a r_a Aquila 'n_ugh_ur_a Priscila, d_u guehya y_u ja' _u _u d_ui m_up_ueti p' _u _u ja y_u ngu ya p' _u _u ya di z_uengua' _u h_u. Porque n'nat' _u _u m_ua Hm_u dí _u _u _u h_u.

20 I p_uen' _u n_uh_u r_a n_uz_uengua gátho ya m_ua c_uh_u 'b_uc_ua. Gátho m_ua z_uengua n'na ngu n'na' _u h_u.

21 N_ug_ua dr_ua Pablo d_udi cuat_ua m_ua th_uh_u n_a r_a carta ja ua ngue d_udi z_uengua' _u h_u.

22 A n_uy_ua, n_u'm_u ton_ui ja' _u _u ngue h_ui d_ui m_ua' _u _u m_ua Hm_uh_u Jesucristo, guehn_a r_a ja' _u _u d_u ma r_a castigo n_a. D_u ne' _u _u r_a Hm_u ngue d_u _u h_u.

23 Nu' _u _u m_ua Hm_uh_u Jesucristo d_u ne ngue di jap' _u _u h_u.

²⁴ Nu to gätho di εc'εih_u ra Jesucristo, dí pεnnbabi
ra hya ngue dadi madi. Da ngut'atho.

Ja ua ra 'da'yo cohi bi gomi Oja yø ja'i
New Testament in Otomi, Tenango (MX:otn:Otomi,
Tenango)

copyright © 1975 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Tenango

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomí, Tenango [otn], Mexico

Copyright Information

© 1975, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Tenango

© 1975, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
dd38228d-a3b1-5d0f-91ce-4040e165ce0f